

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΩΝ ΤΕΧΝΩΝ & ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ

Πτυχιακή εργασία

ARETHOUSA

CULTURE & EVENTS CENTER

Διαμόρφωση των παλιών εργοστασιακών εγκαταστάσεων του
Σαπωνοποιείου Β. Γεωργιάδη στη Χαλκίδα, για τη φιλοξενία
πολιτιστικών εκδηλώσεων μέσω εφήμερων κατασκευών.

Ομάδα μελέτης

Σάλιαρη Ελένη, Σταμογιαννοπούλου Κατερίνα

Επιβλέπουσα καθηγήτρια

Δρ. Μοίρα Μαρία

Ακαδημαϊκό Έτος 2020/2021

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΩΝ ΤΕΧΝΩΝ & ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ

ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:

ARETHOUSA CULTURE AND EVENTS CENTER: Διαμόρφωση των παλιών εργοστασιακών εγκαταστάσεων του Σαπωνοποιείου Β. Γεωργιάδη στη Χαλκίδα, για τη φιλοξενία πολιτιστικών εκδηλώσεων μέσω εφήμερων κατασκευών

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: Μ. ΜΟΙΡΑ

Η παρούσα πτυχιακή εργασία εγκρίθηκε από την τριμελή εξεταστική επιτροπή την 26^η Φεβρουαρίου 2021.

Μ. ΜΟΙΡΑ

**Maria
Moira** Digitally signed
by Maria Moira
Date:
2021.02.28
19:48:08 +02'00'

Δ. ΜΑΡΝΕΛΛΟΣ

**Dimitrios
Marnellos** Digitally signed
by Dimitrios
Marnellos
Date: 2021.02.28
20:22:23 +02'00'

Α. ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΥ

ΑΘΗΝΑ, ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2021

ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ/ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η κάτωθι υπογεγραμμένη Σάλιαρη Ελένη του Γεωργίου με αριθμό μητρώου 15043, και η κάτωθι υπογεγραμμένη Σταμογιαννοπούλου Αικατερίνη του Βασιλείου με αριθμό μητρώου 15024, φοιτήτριες του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής της Σχολής Εφαρμοσμένων Τεχνών και Πολιτισμού, του Τμήματος Εσωτερικής Αρχιτεκτονικής, δηλώνουμε υπεύθυνα ότι:

«Είμαστε συγγραφείς αυτής της πτυχιακής/διπλωματικής εργασίας και ότι κάθε βοήθεια την οποία είχαμε για την προετοιμασία της είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στην εργασία. Επίσης, οι όποιες πηγές από τις οποίες κάναμε χρήση δεδομένων, ιδεών ή λέξεων, είτε ακριβώς είτε παραφρασμένες, αναφέρονται στο σύνολό τους, με πλήρη αναφορά στους συγγραφείς, τον εκδοτικό οίκο ή το περιοδικό, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο. Επίσης, βεβαιώνουμε ότι αυτή η εργασία έχει συγγραφεί από εμάς αποκλειστικά και αποτελεί προϊόν πνευματικής ιδιοκτησίας τόσο δικής μας, όσο και του Ιδρύματος.

Παράβαση της ανωτέρω ακαδημαϊκής μας ευθύνης αποτελεί ουσιώδη λόγο για την ανάκληση του πτυχίου μας».

Η Δηλούσα

Σάλιαρη Ελένη

Η Δηλούσα

Σταμογιαννοπούλου Αικατερίνη

26/02/2021

Περιεχόμενα

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	2
Λέξεις Κλειδιά.....	2
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	3
1. Μία αναδρομή στην ιστορία της Χαλκίδας: Η περιοχή του Αγίου Στεφάνου ως εμπορική και βιομηχανική δύναμη.....	4
2. Η ιστορία του Σαπωνοποιείου και Πυρηνελειουργείου Β. Γεωργιάδη.....	8
3. Το ίχνος και η αξιοποίησή του σήμερα: Πρόταση αξιοποίησης των βιομηχανικών εγκαταστάσεων του εργοστασίου Β. Γεωργιάδη.....	11
4. Arethousa Culture & Events Center: ένας πολυχώρος γεννιέται στις βιομηχανικές εγκαταστάσεις του Σαπωνοποιείου και Πυρηνελαιουργείου Β. Γεωργιάδη.....	15
ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....	26
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	27
ΑΝΑΦΟΡΕΣ.....	40
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ.....	41
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	43

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία αποτελεί μελέτη αξιοποίησης των βιομηχανικών εγκαταστάσεων του Σαπωνοποιείου και Πυρηνελαιουργείου Βασιλείου Γεωργιάδη στη Χαλκίδα, για τη φιλοξενία πολιτιστικών εκδηλώσεων μέσω εφήμερων κατασκευών. Στα παρακάτω κεφάλαια γίνεται μία ανασκόπηση στο βιομηχανικό παρελθόν της πόλης, με περεταίρω εμβάθυνση στην ιστορία και την αξιοποίηση του συγκροτήματος Γεωργιάδη. Ταυτόχρονα αναλύονται οι χρήσεις, οι παρεμβάσεις και οι κατασκευαστικές προδιαγραφές του χώρου, ενώ είναι προσαρτημένο οπτικό υλικό από την υπάρχουσα κατάσταση του χώρου αλλά και τη νέα διαμόρφωσή του. Για τα ιστορικά στοιχεία και την άντληση συμπερασμάτων για την αξιοποίηση της περιοχής χρησιμοποιήθηκαν δημοσιευμένες μελέτες, ομιλίες και άρθρα στο internet, ενώ για το σχεδιασμό του χώρου προσκομίστηκαν αρχιτεκτονικά σχέδια από τη Διεύθυνση Προστασίας και Αναστήλωσης Νεώτερων και Σύγχρονων Μνημείων.

Λέξεις-Κλειδιά: Χαλκίδα, Σαπωνοποιείο Β. Γεωργιάδης, βιομηχανία, Αρέθουσα, βιομηχανική κληρονομιά, εφήμερες κατασκευές, παροδικές λειτουργίες

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Χαλκίδα είναι μία πόλη με πλούσια βιομηχανική κληρονομιά. Οι περισσότερες εγκαταστάσεις της συγκεντρώνονται στην είσοδο της πόλης, στην περιοχή του Αγίου Στεφάνου, ένας χώρος ευρέως γνωστός για την εμπορική ανάπτυξή του από τα αρχαία κιόλας χρόνια. Την ίδια όμως ζωή και ανάπτυξη φαίνεται να μην έχει σήμερα, με πληθώρα βιομηχανικών κτιρίων να μένουν αναξιοποίητα στο πέρασμα των χρόνων.

Ένα από αυτά είναι και το Σαπωνοποιείο και Πυρηνελαιουργείο Β. Γεωργιάδη, ένας βιομηχανικός χώρος με πολυτάραχη ιστορία. Παρά τις δύσκολες συνθήκες που αντιμετώπισε, αποτελεί υπόδειγμα βιομηχανικής αρχιτεκτονικής έως και σήμερα, αν κρίνει κανείς από τα ίχνη που άφησε στο χώρο και το χρόνο. Το ερειπιώδες στοιχείο που το χαρακτηρίζει σε όλη την έκτασή του, αποτελεί πηγή έμπνευσης για πιθανές χρήσεις του χώρου, συνθέτοντας ένα περιβάλλον που θα το αναδεικνύει.

Μία τέτοια πρόταση αποτελεί και η μετατροπή του σε πολυχώρο πολιτιστικών εκδηλώσεων. Μέσω των εφήμερων κατασκευών και παροδικών λειτουργιών που μπορεί να φιλοξενεί στο εσωτερικό του για πεπερασμένο χρονικό διάστημα, η φυσιογνωμία του χώρου αλλάζει διαρκώς ενώ αναδεικνύεται η ταυτότητά του. Αυτό αναλύεται και στην παρακάτω μελέτη, στα κεφάλαια της οποίας περιγράφεται πώς η ιστορία του χώρου αποτελεί πηγή έμπνευσης για τη διαμόρφωσή του, ενώ ταυτόχρονα χρησιμοποιούνται στοιχεία που έχουν αντληθεί από αυτή για τη σχεδιαστική διαδικασία προς ανάδειξη της δομής του.

1. Μία αναδρομή στην ιστορία της Χαλκίδας.

Η περιοχή του Αγίου Στεφάνου ως εμπορική και βιομηχανική δύναμη.

Η Χαλκίδα είναι μία από τις πιο παλιές κατοικήσιμες πόλεις της Ελλάδας, αφού μετράει πάνω από 5.000 χρόνια¹ ύπαρξης, ενώ η οικονομία της στηρίζεται κυρίως στη γεωργία, την κτηνοτροφία και την αλιεία. Αποτελεί πρωτεύουσα του νησιού της Εύβοιας, μετά από την απελευθέρωσή της από τους Τούρκους το 1833. Ύστερα από μία διαδικασία αναδιοργάνωσης της χώρας, οι πόλεις αναπτύσσονται ολοένα και περισσότερο, σε σημείο να παρέχουν πρόσφορο έδαφος για την ανάπτυξη της βιομηχανίας στην Ελλάδα μετά το 1870. Η τοπογραφική θέση της Χαλκίδας είχε όλες τις προδιαγραφές για να ευδοκιμήσει ο κλάδος αυτός, καθώς η περιοχή συνδέεται άμεσα με την θάλασσα, μία συνθήκη που ευνοούσε και ευνοεί έως και σήμερα τόσο τη μεταφορά πρώτων υλών, όσο και των βιομηχανικά παραγόμενων αγαθών της περιοχής. Για το λόγο αυτό, η Χαλκίδα αποτέλεσε μία από τις σημαντικότερες βιομηχανικές περιοχές της Ελλάδας που συνέβαλε στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας. Βρισκόμενη στο κέντρο του ελλαδικού χάρτη, από την αρχαιότητα κιάλας κατείχε μεγάλη εμπορική δύναμη που με το πέρασμα του χρόνου και την ανάπτυξη των μέσων εξελίχθηκε και σε βιομηχανική.

Την ιστορία αυτή μαρτυρούν έως και τώρα οι εγκαταλειμμένες βιομηχανικές εγκαταστάσεις που βρίσκονται σε όλη την πόλη, κυρίως όμως στις παραθαλάσσιες περιοχές της, λόγω της άμεσης επικοινωνίας που είχαν οι βιομηχανίες με τη θάλασσα. Εκείνη την εποχή η Χαλκίδα διέθετε δύο μεγάλα εμπορικά λιμάνια. Το βόρειο λιμάνι της βρισκόταν στην περιοχή του Ευρίπου, στη σημερινή παραλία της Χαλκίδας, έμπροσθεν της εκκλησίας του Αγίου Νικολάου, ενώ το νότιο λιμάνι βρισκόταν στη σημερινή περιοχή του Αγίου Στεφάνου, με τα βιομηχανικά κτίρια της πόλης να είναι διαμοιρασμένα σε αυτές τις δυο περιοχές. Τα περισσότερα από αυτά έχουν διασωθεί έως και σήμερα, ενώ ελάχιστα έχουν αποκατασταθεί. Λόγος γίνεται για τον πρώην Αλευρόμυλο “Δήμητρα” (Αφοί Ζάχου), ο οποίος για ένα διάστημα στέγαζε και τον Αναγκαστικό Συνεταιρισμό Αμπελοκτημόνων Χαλκίδας (ΑΣΑΧ). Το κτίριο βρίσκεται στο τωρινό εμπορικό λιμάνι της πόλης, έμπροσθεν της εκκλησίας της Αγίας Παρασκευής, και πλέον στεγάζει τη Δημοτική Πινακοθήκη στο όνομα του καλλιτέχνη Δημήτρη Μυταρά. Στην ίδια περιοχή χαιρεί αποκατάστασης και το παλιό οινοποιείο “Βότρυς”, στο κτίριο του οποίου βρίσκεται από το 2016 ο Οργανισμός Λιμένων Νομού Ευβοίας. Στο ίδιο κλίμα αποκατάστασης της βιομηχανικής κληρονομιάς της Χαλκίδας, αξιοποιείται και επαναχρησιμοποιείται το παλιό ποτοποιείο και παγοποιείο των αδελφών Ζάχου “Αρέθουσα” στην περιοχή του Αγίου Στεφάνου, όπου σήμερα λειτουργεί ως μουσείο για μόνιμη έκθεση αρχαιοτήτων αλλά και περιοδικές εκθέσεις².

1.1 Αριστερά, η Δημοτική Πινακοθήκη “Δημήτρης Μυταράς” της Χαλκίδας, πρώην αλευρόμυλοι “Δήμητρα” και ΑΣΑΧ, και δεξιά τα γραφεία της ΟΛΝΕ στο πρώην οινοποιείο “Βότρυς”, (2018), Χαλκίδα, Εύβοια. ©Off Magazine. Διαθέσιμο στη διεύθυνση <https://offmagazine.gr/emvlimatika-ktiria-pou-afisan-epochi-sti-chalkida/?fbclid=IwAR37PqPi2ModfiAPsqZmHqN2cxCdkfOmE8oqxJZyloZ3SKIoVcAWjbWgQjE> (Ανάκτηση 16/02/21)

1.2 Το Μουσείο της Αρέθουσας, πρώην ποτοποιείο και παγοποιείο Αφών Ζάχου,(2016), Χαλκίδα, Εύβοια.©Βάγιας Κάτσος. Διαθέσιμο στη διεύθυνση <https://www.square.gr/fotografiki-ksenagisi-sto-mousio-ths-arethousas/16790> (Ανάκτηση 20/02/21)

Δυστυχώς όμως την ίδια τύχη δε φαίνεται να έχουν όλες οι βιομηχανικές εγκαταστάσεις της περιοχής, καθώς η πλειοψηφία αυτών είναι αναξιοποίητη. Δε λείπουν βέβαια και οι περιπτώσεις κτιρίων που κατεδαφίστηκαν προς αξιοποίηση των οικοπέδων τους για την εξυπηρέτηση σύγχρονων αναγκών, όπως αυτή του εργοστασίου παραγωγής αλεύρων και νημάτων “ΑΒΕΝΑ” στην παραλία της Χαλκίδας που τώρα τη θέση του έχει πάρει ένα μεγάλο συγκρότημα κατοικιών, ή το εργοστάσιο σαπωνοποιίας των Κιαπέκου, Καρακώστα και Λινάρδου στην περιοχή του Αγίου Στεφάνου που κατεδαφίστηκε για τη δημιουργία του

νέου σταθμού λεωφορείων ΚΤΕΛ του Νομού Ευβοίας, με τη Χαλκίδα να χάνει δύο κτίρια ιδιαίτερης αρχιτεκτονικής ομορφιάς.

1.3 Αριστερά το εργοστάσιο “ΑΒΕΝΑ” στην παραλία της Χαλκίδας και δεξιά η νέα πολυκατοικία που χτίστηκε στη θέση του, (2015), Χαλκίδα, Εύβοια. ©Βάγιας Κάτσος. Διαθέσιμο στη διεύθυνση <https://www.square.gr/h-istoria-tou-avena/6186> (Ανάκτηση 20/2/21)

Σε αυτό το σημείο διαπιστώνει κανείς πως μία στις δύο βιομηχανικές εγκαταστάσεις που αναφέρονται ανά κατηγορία, βρίσκεται στον Άγιο Στέφανο. Κάτι τέτοιο δεν είναι τυχαίο καθώς η περιοχή αυτή έχει μεγάλη ιστορία κι εμπορική ανάπτυξη που ξεκινά από την αρχαιότητα κιόλας. Τα ευρήματά της μαρτυρούν πως κατοικείται από την νεολιθική έως και την ελληνορωμαϊκή εποχή³, με την πόλη της Χαλκίδας να ορίζεται γύρω στο 800 π.Χ. ως ένας νεολιθικός οικισμός που βρισκόταν μεταξύ του λιμανιού του Αγίου Στεφάνου και της Λιανής Άμμου. Το πρώτο λιμάνι είχε πολύ σημαντικό ρόλο στο εξαγωγικό εμπόριο της Χαλκίδας, κάτι το οποίο συνεχίστηκε και πολύ μετέπειτα όπως αποκαλύπτει η ιστορία.

1.4 Χάρτης της περιοχής του Αγίου Στεφάνου με τις θέσεις παλαιών βιομηχανικών εγκαταστάσεων.

Από την εποχή εκείνη έως και σήμερα, η περιοχή αυτή είναι ιδιαίτερος γνωστή για την πηγή που βρίσκεται σε αυτό το σημείο, στην είσοδο της πόλης. Λόγος γίνεται για την πηγή της Αρέθουσας, ιερή κατά την αρχαιότητα με άφθονο νερό να τρέχει έως τώρα. Αυτό λοιπόν το σήμα κατατεθέν της πόλης έχαιρε άκρας αξιοποίησης και ανάδειξης τα προηγούμενα χρόνια, κάτι το οποίο δεν παρατηρείται σήμερα. Μία περιοχή στην οποία βρισκόταν η τότε ακρόπολη της Χαλκίδας (περιοχή Βαθροβουνίου) όφειλε να αναδείξει την ιερή αυτή πηγή. Στη συνέχεια κατά τη βιομηχανική ανάπτυξη της πόλης, ύστερα από την κατεδάφιση των μεσαιωνικών τειχών της, οι κάτοικοί της στρέφονται και πάλι στην πηγή της Αρέθουσας, αυτή τη φορά όχι για πνευματικούς λόγους αλλά για την αξιοποίησή της. Οι μικρές βιομηχανίες της πόλης μεταφέρονται έξω από το κέντρο της και εγκαθίστανται στην περιοχή αυτή, όπου ήδη υπάρχουσες βιομηχανίες εκμεταλλεύονταν το άφθονο νερό της πηγής μέσω υπόγειων καναλιών που έφθαναν στις εγκαταστάσεις τους. Το βυρσοδεψείο Αναστασίου και Χαρίτου ήταν από τα πρώτα που βρίσκονταν στην περιοχή του Αγίου Στεφάνου, το κτίριο του οποίου διασώζεται ακόμα, χωρίς όμως κάποια μέρη από το δήμο για την αξιοποίησή του. Μετά τη μεταφορά των βιομηχανιών από το κέντρο της πόλης, στην περιοχή προστίθεται και το επίσης αναξιποίητο εργοστάσιο επεξεργασίας ρητίνης Κόντη. Το βιομηχανικό πλούτο του Αγίου Στεφάνου συμπληρώνει το Πυρηνολιουργείο και Σαπωνοποιείο Βασιλείου Γεωργιάδη, ένα εξίσου εγκαταλειμμένο συγκρότημα εργοστασιακών εγκαταστάσεων που βρίσκεται στην είσοδο της Χαλκίδας. Με μία πολυτάραχη ιστορία που άφησε το ίχνος της στη βιομηχανική αυτή δομή, το εργοστάσιο παραμένει έως και σήμερα ένα από τα σημαντικότερα κτίρια της περιοχής που χρήζει αξιοποίησης.

1.5 Το σαπωνοποιείο Β. Γεωργιάδη στην είσοδο της Χαλκίδας, ενώ στα αριστερά και κατά μήκος της ακτής φαίνονται το βυρσοδεψείο Αναστασίου και Χαρίτου, εργοστασίου Κόντη, (2020), Χαλκίδα, Εύβοια. ©Φωτογραφία: Αλέξανδρος Καντανολέων

2. Η ιστορία του Σαπωνοποιείου και Πυρηνελαιουργείου Β. Γεωργιάδη

Το εργοστάσιο Βασιλείου Γεωργιάδη βρίσκεται επί της οδού Αρεθούσης στην είσοδο της Χαλκίδας, και καταλαμβάνει το οικοδομικό τετράγωνο που βρίσκεται δίπλα από το νέο σταθμό λεωφορείων ΚΤΕΛ του νομού Ευβοίας (πρώην σαπωνοποιείο Κιαπέκου, Καρακώστα και Λινάρδου), στις παρυφές του λόφου του Βαθροβουνίου (περιοχή Αγίου Στεφάνου). Οι πτέρυγές του είναι στεγασμένες αμφιθεατρικά σε μία έκτασή 16.000 τ.μ., πράγμα που καθιστά το συγκρότημα ορατό από πολλά σημεία με κάθε λεπτομέρεια. Το σημείο αυτό είναι άμεσα προσβάσιμο από τους χρήστες και πρόκειται για ένα σταυροδρόμι όλων των περιοχών της Εύβοιας, αλλά και της Ελλάδας, λόγω της γειτνιάσής του με το σταθμό των λεωφορείων.

2.1 Το σαπωνοποιείο Β. Γεωργιάδη στην είσοδο της Χαλκίδας. Ακριβώς δίπλα παρατηρείται ο σταθμός λεωφορείων ΚΤΕΛ του νομού Ευβοίας, ενώ μετά τον κόμβο προς το κέντρο της Χαλκίδας στεγάζεται το Μουσείο της Αρέθουσας, (2020), Χαλκίδα, Εύβοια. ©Φωτογραφία: Αλέξανδρος Καντανολέων

Το βιομηχανικό αυτό συγκρότημα κατασκευάστηκε το 1921 για να στεγάσει το εργοστάσιο παραγωγής πυρηνέλαιου και σάπωνα. Ο Κυμαίος Βασίλειος Γεωργιάδης ήταν ιδρυτής της εταιρίας, που εκμεταλλευόμενη μία τόσο μεγάλη έκταση, φιλοξενούσε πολλές πτέρυγες, αρχικά πυρηνελαιουργίας (1921), στη συνέχεια σαπωνοποιίας (νέα πτέρυγα το 1927) και επικουρικά παγοποιίας (νέα πτέρυγα το 1937)⁴. Συγκεκριμένα η βιομηχανία επεξεργάζονταν 10.000 τόνους λιοκούκι το χρόνο από το οποίο παραγόταν το πυρηνέλαιο,

η βασική πρώτη ύλη για την δημιουργία και παραγωγή 30.000 οκάδων πράσινου σαπουνιού με την επωνυμία "ΠΑΛΙΡΡΟΙΑ". Η επιχείρηση είχε μεγάλη ανάπτυξη και τα προϊόντα της εξαγόταν μέχρι και στο εξωτερικό, επομένως γίνεται λόγος για μία από τις μεγαλύτερες επιχειρήσεις της Ελλάδας που στήριξαν την οικονομία της χώρας εκείνη την εποχή.

Το εργοστάσιο αλλάζει ιδιοκτήτες, όταν ο Γεωργιάδης πεθαίνει και η διαχείριση περνάει στους απογόνους του. Η χώρα βρίσκεται σε μία μετέωρη κατάσταση ύστερα από τον πόλεμο του '40 και γίνεται μία προσπάθεια αναδιοργάνωσης σε όλους τους τομείς. Στα πλαίσια αυτής, η τότε κυβέρνηση αποφάσισε να δώσει δάνεια στις επιχειρήσεις, ώστε να ανασυγκροτηθούν και να επανέλθουν όλα στους φυσιολογικούς ρυθμούς ζωής. Στην περίπτωση του εργοστασίου Γεωργιάδη, οι νέοι ιδιοκτήτες δεν ήταν σύμφωνοι με αυτή τη λύση, καθώς προσδοκούσαν τη διεκδίκηση των χαμένων τους χρημάτων από το κράτος. Αρνούμενοι τελικά να πάρουν δάνειο, οδηγούνται σε πτώχευση της επιχείρησης και το 1962 το εργοστάσιο σταματάει να λειτουργεί περνώντας στην ιδιοκτησία της Εθνικής Τράπεζας. Μερικές δεκαετίες αργότερα, το 1993 ξεσπά πυρκαγιά η οποία καταστρέφει όλες τις στέγες του εγκαταλειμμένου κτιριακού συγκροτήματος και το μόνο που απομένει είναι οι πετρόχτιστοι τοίχοι του. Με το χώρο να βρίσκεται στο έλεος του καθενός, με ελεύθερη και χωρίς έλεγχο πρόσβαση από τον οποιονδήποτε, δυστυχώς δε διασώζεται ο βιομηχανικός εξοπλισμός του. Το συγκρότημα ανήκει στη Νομαρχία Ευβοίας από το 2004 και παραμένει αναξιοποίητο μέχρι και σήμερα ως ένα ίχνος στο χώρο, θυμίζοντας πως κάποτε σε αυτό το σημείο βρισκόταν μία από τις μεγαλύτερες βιομηχανίες της Ελλάδας.

Αναλύοντας την κτιριολογική του κατάσταση⁵, το συγκρότημα Γεωργιάδη εκτείνεται σε ένα χώρο 16 στρεμμάτων όπως προαναφέρθηκε, ο οποίος απαρτίζεται από αυτόνομα και ανισόψα κτίρια. Πρωταγωνιστικό ρόλο έχουν οι τοίχοι από πέτρα, οι οποίοι μαρτυρούν τον καθαρά βιομηχανικό του χαρακτήρα, ενώ έχει χρησιμοποιηθεί σκυρόδεμα σε λίγα μέρη στο χώρο, κυρίως στα δάπεδα. Η λιθοδομή του συγκροτήματος τόσο περιμετρικά, όσο και σε όλα τα περιλαμβανόμενα κτίρια που βρίσκονται σε αποσπασματικά σημεία, δημιουργεί την εικόνα μίας ενιαίας μορφής η οποία φαίνεται σαν να έχει προκύψει από το ανάγλυφο του λόφου, συνθέτοντας ένα χώρο πλήρως εναρμονισμένο με το περιβάλλον γύρω του. Η φωτιά του 1993 κατέστρεψε όλες τις ξύλινες στέγες και τα δάπεδα που είχε το εργοστάσιο, και αν άντεξαν κάποιες μεταλλικές στέγες, σήμερα δεν υπάρχει καμία από αυτές καθώς έχουν κλαπεί. Στο κτιριακό συγκρότημα ξεχωρίζουν και δημιουργούν μία εικόνα διάτρητου πλέγματος τα πολλά ανοίγματα που βρίσκονται στους τοίχους του, πάνω από τα οποία σχηματίζονται τόξα από συμπαγείς οπτόπλινθους. Η κυκλικής διατομής καμινάδα που είναι κατασκευασμένη από το ίδιο υλικό δεσπόζει έως και σήμερα αγέρωχα στο χρόνο και στο χώρο, συνθέτοντας ένα διάλογο με τις υπόλοιπες καμινάδες των άλλων εγκαταλειμμένων βιομηχανιών εκείνης της εποχής.

2.2 Τα ανοίγματα κατά μήκος των κτιριακών εγκαταστάσεων του εργοστασίου Β. Γεωργιάδη,(2020), Χαλκίδα, Εύβοια. ©Φωτογραφίες: Αλέξανδρος Καντανολέων

Παρά τον ερειπιώδη χαρακτήρα του, το κτίριο δεν παύει να προκαλεί θαυμασμό και δέος σε όποιον πλησιάσει και αντιληφθεί την τεράστια έκτασή του αλλά και ιστορία του. Ανατρέχοντας στο παρελθόν, φανερώνεται η σπουδαιότητά του και κινείται η περιέργεια πώς ένας χώρος με τέτοια ιστορία και δυνατότητες που κάποτε παρείχε, δεν έχει αξιοποιηθεί ώστε να καλύψει διάφορες ανάγκες της πόλης, αλλά και να προσδώσει στην περιοχή τη ζωντάνια που είχε πριν χρόνια. Ένας τόσο μεγάλος εγκαταλειμμένος χώρος, αποτελεί ένα σημαντικό αστικό κενό στον ιστό της πόλης. Τα κτίρια αυτά έδωσαν μάχη με το χρόνο και τις αντίξοες συνθήκες, άντεξαν και αντέχουν ακόμα, παρέχοντας τη δυνατότητα να ζωντανέψουν ξανά, να δώσουν νέα πνοή στην πόλη και γιατί όχι να καλύψουν και κάποιες από τις ανάγκες της.

2.3 Η ερειπιώδης κατάσταση που χαρακτηρίζει τα κτίρια του εργοστασίου σήμερα, (2020), Χαλκίδα, Εύβοια. ©Φωτογραφία: Αλέξανδρος Καντανολέων

3. Το ίχνος του ερειπίου και η αξιοποίησή του σήμερα:

Πρόταση αξιοποίησης των βιομηχανικών εγκαταστάσεων του εργοστασίου

Β. Γεωργιάδη.

Η Ιστορία της Τέχνης έχει αποδείξει πως ο άνθρωπος γοητεύεται από το ημιτελές, το γνωστό *non finito*⁶ της Αναγέννησης. Βλέποντας κάτι μη ολοκληρωμένο, τελειώνει τη διαδικασία δημιουργίας του έργου στο μυαλό του, δίνοντας ο ίδιος μία εκδοχή του εαυτού του νοητά σε αυτό. Την ίδια ακριβώς γοητεία προσφέρει και η εικόνα του ερειπίου. Ένα κτίριο για παράδειγμα που έχει φθαρεί από το χρόνο, από τα καιρικά φαινόμενα, από τον ίδιο τον άνθρωπο με όποια δράση του, οξύνει τη σκέψη του θεατή για το τι μπορεί να έχει προηγηθεί στο χώρο αυτό. Καταλύεται δηλαδή η απάθειά του απέναντι στην εικόνα ενός χώρου που έχει κακοποιηθεί και ταυτόχρονα ενεργοποιεί τη φαντασία του, σαν μηχανισμός ίασης αυτού που βλέπει, σκεπτόμενος την αίγλη που θα προσέφερε ο χώρος αν δεν ήταν σε αυτή την κατάσταση.

Ένας τέτοιος χώρος είναι και το εργοστάσιο Γεωργιάδη. Βρισκόμενο σε ένα κομβικό σημείο της πόλης, ακριβώς στην είσοδο της Χαλκίδας, με χιλιάδες κόσμο να περνάει από μπροστά του, δεν είναι λίγες οι φορές που έχουν αναρωτηθεί για το τι μπορεί να υπάρχει πίσω από αυτούς τους πέτρινους τοίχους. Η τωρινή του όμως κατάσταση αποκρούει το θεατή στο να αναζητήσει πέρα από αυτό που βλέπει και ελάχιστοι είναι αυτοί οι οποίοι μπαίνουν στη διαδικασία να το εξερευνήσουν από τα υπόλοιπα ύψη ώστε να δουν τι κρύβεται μέσα του. Κάποιοι από αυτούς ίσως βρίσκουν και λύσεις που θα μπορούσαν να εξυπηρετήσουν τις ανάγκες της πόλης, ενεργοποιώντας ξανά αυτόν τον φαινομενικά κενό χώρο. Κάποιοι άλλοι θεωρούν πως η κατάστασή του είναι τόσο άθλια, που μόνο αν εξαφανιζόταν θα αναβαθμιζόταν η περιοχή.

Στο πέρασμα του χρόνου και ύστερα από την αγορά του συγκροτήματος από τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Ευβοίας, έχουν γίνει αρκετές θεωρητικές προσεγγίσεις ως προς την αξιοποίηση και την αποκατάσταση των κτιρίων που βρίσκονται στο χώρο αυτό. Η πλειοψηφία θέλει να ακολουθήσει νέες αρχιτεκτονικές επιρροές προς πλήρη αναδόμηση του χώρου και διατήρηση μόνο ενός μέρους του που έγκειται στο κεντρικό κτίριο του οικοπέδου μαζί με το φουγάρο. Γίνεται λόγος δηλαδή όχι για μία απλή παρέμβαση στο χώρο που θα συνδιαλέγει με το υπάρχον κτιριακό συγκρότημα προς ανάδειξη της ταυτότητάς του, αλλά για μία μερική αλλοίωση προς εξυπηρέτηση αναγκών. Πράγματι, ένας τρόπος για να δείξει κανείς σεβασμό σε ένα παλαιότερο κτίριο είναι δίπλα του να δομήσει ένα νέο, προς εκτίμηση της αρχιτεκτονικής ταυτότητας στο πέρασμα του χρόνου. Σε μία περιοχή όμως όπου κάποια βιομηχανικά κτίρια, όπως προαναφέρθηκε, έχουν κατεδαφιστεί προς ανέγερση σύγχρονων οικοδομημάτων (εργοστάσιο Κιαπέκου), ή κάποια έχουν αποκατασταθεί με μικρές παρεμβάσεις στον υπαίθριο χώρο προς εξυπηρέτηση σύγχρονων αναγκών (ποτοποιείο Αρέθουσα), και σε ένα φυσικό τοπίο που με το πέρασμα του χρόνου δομείται όλο και περισσότερο (περιοχή του Αγίου Στεφάνου), η παρούσα μελέτη αποτελεί μία αντιπρόταση σε ό,τι αφορά την αλλοίωση του χαρακτήρα του χώρου.

Προτείνεται λοιπόν, η αξιοποίηση του οικοπέδου στο μέγιστο βαθμό με παρεμβάσεις ήπιου χαρακτήρα, σε ένα χώρο όπου θα διατηρήσει και κατ' επέκταση, αναδείξει το ερειπιώδες στοιχείο που τον χαρακτηρίζει. Με αυτόν τον τρόπο υπάρχει σεβασμός απέναντι στην ιστορία του κτιρίου και οι διάφορες κακουχίες που δέχτηκε στο πέρασμα του χρόνου, μόνο σαν στοιχεία ανάδειξης της ομορφιάς του και της αρχιτεκτονικής και καλλιτεχνικής σύνθεσης θα μπορούσαν να αντιμετωπιστούν.

3.1 Κατοπική εναέρια λήψη του συγκροτήματος Β. Γεωργιάδη. Στο κέντρο του οικοπέδου το κτίριο το οποίο κρίθηκε διατηρητέο μαζί με το φουγάρο, (2020), Χαλκίδα, Εύβοια. ©Φωτογραφία: Αλέξανδρος Καντανολέων

Από μία έρευνα που πραγματοποιήθηκε σε βιομηχανικά κτίρια παρόμοιας χρονολογίας σε όλη την Ελλάδα, παρατηρήθηκε πως τα περισσότερα έχουν περίπου τις ίδιες χρήσεις π.χ μουσεία που αφορούν είτε την ιστορία τους με έκθεση εξοπλισμού, είτε την ιστορία της πόλης στην οποία βρίσκονται. Ιδιαίτερο όμως ενδιαφέρον παρουσίασαν οι περιπτώσεις βιομηχανικών χώρων όπως η “Τεχνόπολις” στην Αθήνα, ο “Μύλος” στην πόλη της Θεσσαλονίκης ή το “Φουγάρο” στο Ναύπλιο. Πρόκειται για πρώην βιομηχανικά ανενεργούς χώρους οι οποίοι πλέον λειτουργούν ως πολυώροφα εκδηλώσεων με μόνιμες ή και εφήμερες χρήσεις τμηματικά. Γνωρίζοντας πως η Χαλκίδα στερείται ενός τέτοιου κέντρου και σε περίπτωση που υπάρξει κάποια στιγμή, θα πρέπει να προσελκύσει ένα μεγάλο αριθμό επισκεπτών από πολλές περιοχές, η μετατροπή του συγκροτήματος Γεωργιάδη ως τέτοιο αποτελεί την ιδανική λύση.

3.2 Ο κήπος του πολυχώρου “Φουγάρο” στον Ναύπλιο, (no date). Διαθέσιμο στη διεύθυνση

<https://www.fougaro.gr/el/%CF%87%CF%8E%CF%81%CE%BF%CF%82/%CE%BF%CE%B9-%CF%85%CF%80%CE%B1%CE%AF%CE%B8%CF%81%CE%B9%CE%BF%CE%B9-%CF%87%CF%8E%CF%81%CE%BF%CE%B9> (Ανάκτηση 10/11/20)

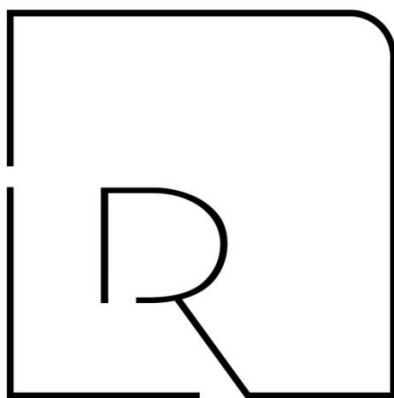
Στη μελέτη αυτή περιγράφεται και αναλύεται η διαμόρφωση ενός χώρου “δοχείου”, ο οποίος αντιμετωπίζεται ως δημόσιος, αλλά ταυτόχρονα δέχεται και διάφορες δραστηριότητες στο εσωτερικό του, ζωντανεύοντάς τον ξανά. Προσδίδοντάς του νέα παροδικά χαρακτηριστικά, οι χρήσεις που φιλοξενούνται δεν αφήνουν το αποτύπωμά τους σε αυτόν, τουλάχιστον σε πρακτικό επίπεδο, παρά μόνο σε νοητό. Είναι μία ευκαιρία ανάδειξης του υπάρχοντα χώρου, ο οποίος όχι μόνο μαρτυρά την ιστορία του, αλλά βιώνεται από τις πολλές δυναμικές εκδοχές του, με διαφορετικό πάντα τρόπο από τον κάθε χρήστη. Η πρόταση αυτή έρχεται ταυτόχρονα και ως απόρροια της ιστορίας του συγκροτήματος, αποδεικνύοντας πως μία τέτοια διαμόρφωση συνάδει με την ταυτότητα του χώρου. Το εργοστάσιο ιδρύεται, στην πορεία προστίθενται κι άλλες βιομηχανικές λειτουργίες γνωρίζοντας μεγάλη ανάπτυξη, στη συνέχεια σταματά η λειτουργία του και καταστρέφεται σε μεγάλο βαθμό από την πυρκαγιά, ενώ στο τέλος η Νομαρχία το αγοράζει προς αξιοποίηση του για πολιτιστικούς σκοπούς. Παρατηρείται επομένως μία διαδικασία γέννησης, εξέλιξης, αδρανοποίησης και αναγέννησης, ένας αέναος κύκλος δημιουργίας και διάλογος με το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον. Την ίδια ιδιότητα έχει και η εποχιακή λειτουργία του κέντρου, με τις χρήσεις και τις εφήμερες δράσεις που θα φιλοξενούνται στους χώρους του, να εξελίσσουν έναν ειδικά διαμορφωμένο χώρο που αναζητά νέα χαρακτηριστικά προς ολοκλήρωση της φυσιογνωμίας του. Ακριβώς αυτό το *non finito* έρχεται να ολοκληρώσει ο άνθρωπος με την παρουσία του, αλλά και τη δράση του.

Οι υπαίθριοι χώροι αντιμετωπίζονται πλέον ως δημόσιοι που οριοθετούνται από τις περιμετρικές πτέρυγες που τους πλαισιώνουν. Το κεντρικό κτίριο από τη στιγμή που

κρίνεται διατηρητέο μπορεί να φιλοξενήσει μόνιμες εγκαταστάσεις ύστερα από την αποκατάσταση που απαιτείται, ενώ οι ίδιες οι πτέρυγες μπορούν να φιλοξενήσουν τμηματικά πληθώρα εκδηλώσεων, εξασφαλίζοντας την οριοθέτησή τους έναντι άλλων παράλληλων δράσεων. Έτσι διαμορφώνεται ένας ιδιωτικοποιημένος, κατά κάποιο τρόπο, δημόσιος χώρος με υποδομές ικανές να φιλοξενήσουν κοινό στο εσωτερικό του. Πρόκειται με άλλα λόγια για ένα μεγάλο πάρκο το οποίο μπορεί να δεχθεί πληθώρα επισκεπτών τόσο για πολιτιστικές ή και μη εκδηλώσεις, όσο και για δράσεις αναψυχής. Ο χρήστης μέσα σε αυτό τον χώρο αισθάνεται κομμάτι της ιστορίας του και πλάθει μία εικόνα γι' αυτόν, ανάλογα με τις δικές του επιθυμίες και τα δικά του ερεθίσματα. Ακριβώς αυτό το *non finito* του ερειπίου έρχεται να ολοκληρώσει ο άνθρωπος με την παρουσία του αλλά και τη δράση του, προσδίδοντας στο χώρο χαρακτηριστικά που θα αναδείξουν το νέο σχεδιασμό του αλλά και τη διαχρονική ταυτότητά του που άντεξε στο χρόνο.

4. Arethousa Culture & Events Center: ένας πολυχώρος γεννιέται στις βιομηχανικές εγκαταστάσεις του Σαπωνοποιείου και Πυρηνελαιουργείου Β. Γεωργιάδη.

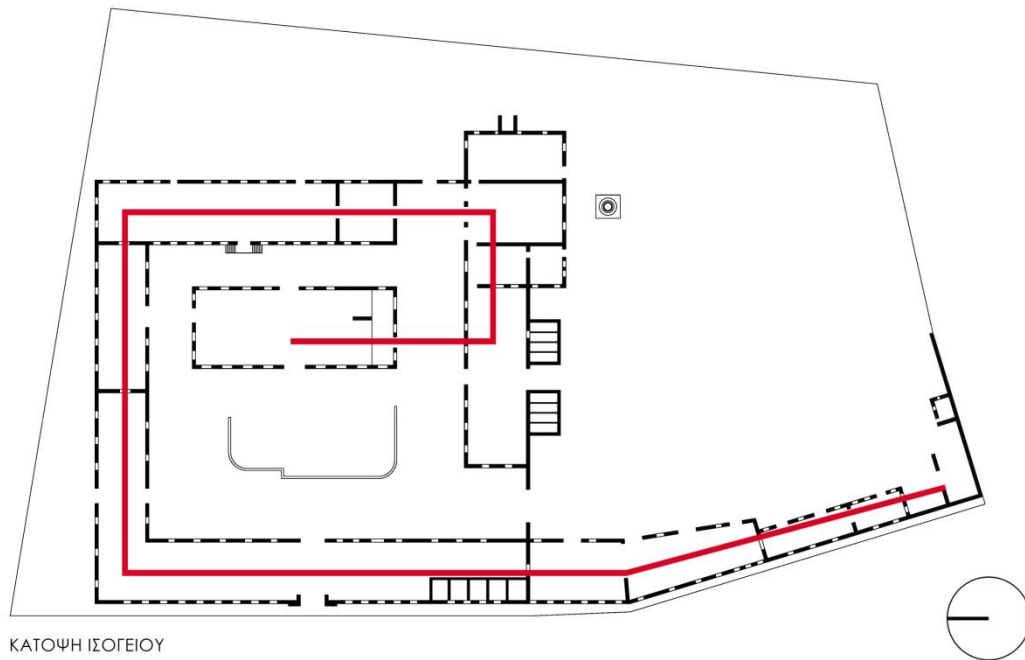
Η ταυτότητα που προσδίδεται σε ένα χώρο είναι μία έννοια η οποία πρέπει να φανερώνεται σε όλα τα σχεδιαστικά επίπεδα διαμόρφωσης ενός project, από τη χωρική του διάσταση έως και την ονομασία που φέρει. Ένα τέτοιο κέντρο οφείλει αρχικά να έχει μία επωνυμία η οποία θα αξιοποιεί τα τοπία της περιοχής και θα αντικατοπτρίζει τη φυσιογνωμία του χώρου, ώστε ο χρήστης να μπορεί να τον συνδυάσει με την καθημερινότητά του, ενώ ταυτόχρονα θα πρέπει να δηλώνει τη νέα λειτουργία του. Γνωρίζοντας την ιστορία της περιοχής και θέλοντας να συνδυαστεί ο χώρος με τις ήδη υπάρχουσες ονομασίες της, στο κέντρο δόθηκε το όνομα της Αρέθουσας, συνδυαστικά με το μουσείο που βρίσκεται απέναντι (κοινές δράσεις λόγω της μικρής απόστασης μεταξύ τους), προς τιμήν της πηγής που βρίσκεται σε απόσταση αναπνοής από αυτό, αλλά παραμένει στην αφάνεια έως και σήμερα. Η λέξη “Αρέθουσα” χωρίστηκε στα συνδεδεμένα “Αρ-” και “-έθουσα”, τα οποία αν μεταφράσει κανείς σχεδιαστικά, θα τα παραλληλίσει με το αγγλικό γράμμα “R” και τη λέξη “αίθουσα”(παραπέμπει σε αίθουσα εκδηλώσεων) αντίστοιχα. Ο χώρος ή η “αίθουσα” εδώ συμβολίζεται ως ένα τετράγωνο σχήμα το οποίο όπως ο χώρος περικλείει διάφορες χρήσεις, σχεδιαστικά περικλείει το γράμμα “R” για να δηλώσει αυτή τη συνθήκη. Τα ανοίγματα στο πλαίσιο δηλώνουν τον ερειπιώδη χαρακτήρα του κτιρίου, υπονοώντας την ομαλή μετάβαση από τους δομημένους χώρους στους υπαίθριους και το αντίστροφο, ενώ η τμηματική του καμπύλωση, συμβολίζει το σπάσιμο της τετραγωνισμένης φόρμας του κτιρίου, όπως προσεγγίστηκε και στη σχεδιαστική διαδικασία. Η γραμματοσειρά για την επεξήγηση της λειτουργίας (Josefin Sans), επιλέχθηκε με κριτήριο τις minimal, λιτές και καθαρές φόρμες του κειμένου που δε θα επισκιάζει το λογότυπο της επωνυμίας.

ARETHOUSA
CULTURE & EVENTS CENTER

4.1 Το λογότυπο της επωνυμίας του πολυχώρου εκδηλώσεων “Αρέθουσα”.

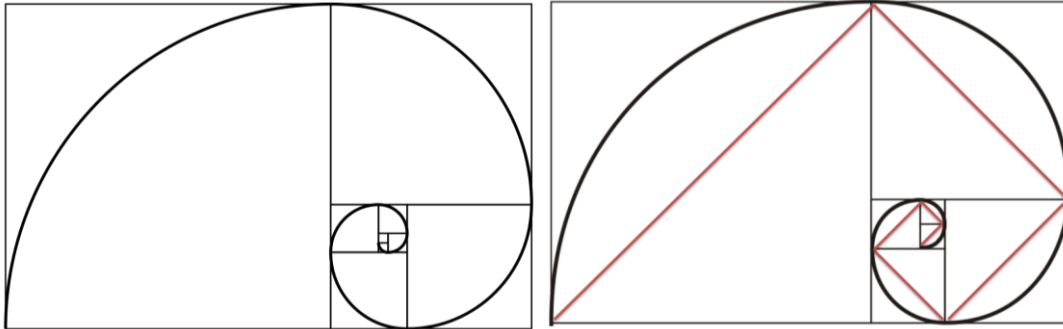
Θα περίμενε κανείς πως αφού το κέντρο φέρει πλέον το όνομα της Αρέθουσας, θα έπρεπε και η κεντρική ιδέα να είναι εμπνευσμένη από εκεί, όμως η πηγή αποτέλεσε αναφορά κατά τη σχεδιαστική διαδικασία μόνο στο λογότυπο αλλά και στην επικουρική χρήση του υδάτινου στοιχείου στο χώρο διαμόρφωσης. Προς αναζήτηση λοιπόν μίας κεντρικής ιδέας για τη διαμόρφωση του χώρου, μελετώντας το συγκρότημα κτιρίων από αεροφωτογραφίες αλλά και αρχιτεκτονικά σχέδια που προσκομίστηκαν (Δ/ση Προστασίας και Αναστήλωσης Νεώτερων και Σύγχρονων Μνημείων), παρατηρήθηκε πως τα κτίρια είναι τοποθετημένα σε τέτοιες θέσεις ώστε να δημιουργούν μία σπειροειδή ροή. Η κεντρική ιδέα μόλις είχε γεννηθεί.

4.2 Η σπειροειδής διάταξη των πτερυγών του εργοστασίου Β. Γεωργιάδη, πηγή έμπνευσης για τη σχεδιαστική προσέγγιση του χώρου.

Η σπείρα ως τμήμα μιας ομαλής και ατέρμονης γραμμής συμβολίζει την ανάπτυξη, τη συνέχεια και το ρυθμό της ζωής. Αυτή η ερμηνεία ήρθε να ολοκληρώσει την ιστορία και να αιτιολογήσει την εξέλιξη του χώρου. Η μορφή αυτή πυροδότησε μία αλυσίδα σκέψεων οι οποίες οδήγησαν στην ακολουθία της σπείρας Fibonacci, το αριθμητικό σύστημα που εφαρμόζεται παντού στη φύση και τείνει προς τη χρυσή τομή ή τη χρυσή αναλογία⁷. Η γνωστή σε όλους αποτύπωσή της βρήκε εφαρμογή στην κάτοψη του συγκροτήματος προς εύρεση και οριοθέτηση των χώρων. Με τη χρήση προγραμμάτων διαπιστώθηκε πως η αναπαράστασή αυτή ταυτίστηκε απόλυτα με την ήδη υπάρχουσα διάταξη των κτιρίων, δημιουργώντας τόσο επιμέρους διαμοιρασμούς των χώρων για διάφορες δραστηριότητες (κάναβος), όσο και μία σπειροειδή διαδρομή, ανεξάρτητη από αυτή των κτισμάτων, η οποία διαπερνά όλους τους χώρους. Η αφετηρία της ξεκινά από το σήμα κατατεθέν του βιομηχανικού χώρου, το φουγάρο, εντάσσοντας το έτσι στο σχεδιασμό, συμβολίζοντας το στοιχείο του ανέμου στο βάθος του χώρου και του χρόνου. Με τη βοήθεια ενός

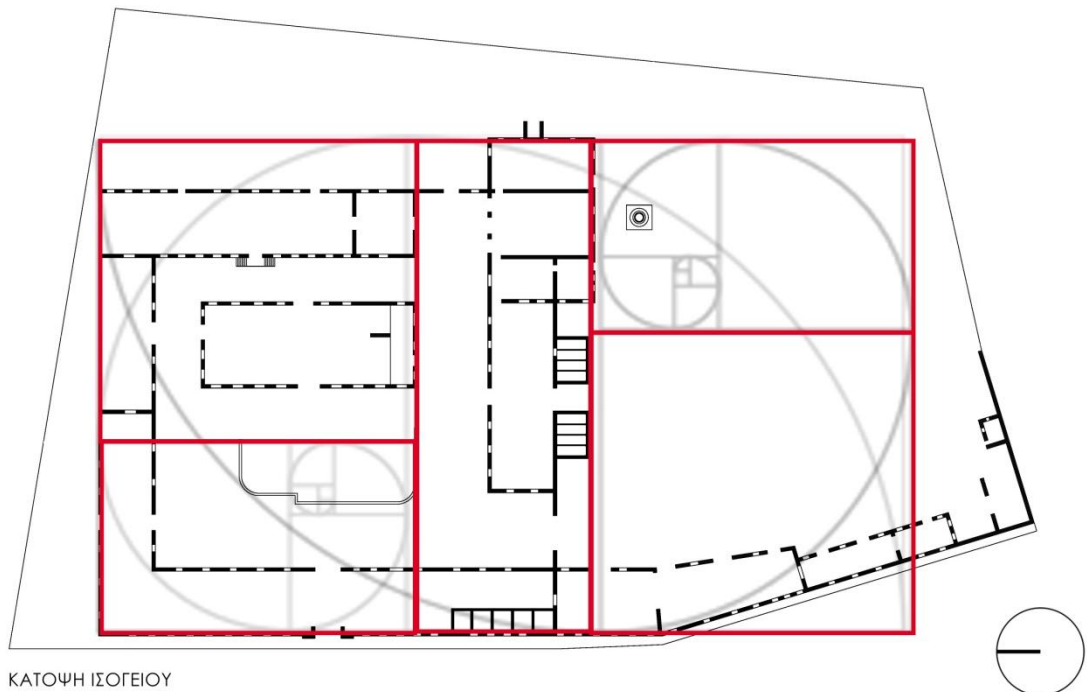
τριδιάστατου μοντέλου που κατασκευάστηκε, μίας μακέτας ιδέας δηλαδή, η σπείρα αυτή πήρε τριδιάστατη και τεθλασμένη μορφή στο χώρο. Αυτό συντέλεσε στη δημιουργία νέων κινήσεων και χαράξεων στα σχέδια, καθώς και στη δημιουργία κατασκευών και νέων επιπέδων τόσο στις υπάρχουσες στάθμες, όσο και σε νέες, αξιοποιώντας την αμφιθεατρική έκταση του οικοπέδου που έχει θέα προς το Νότιο Ευβοϊκό κόλπο.

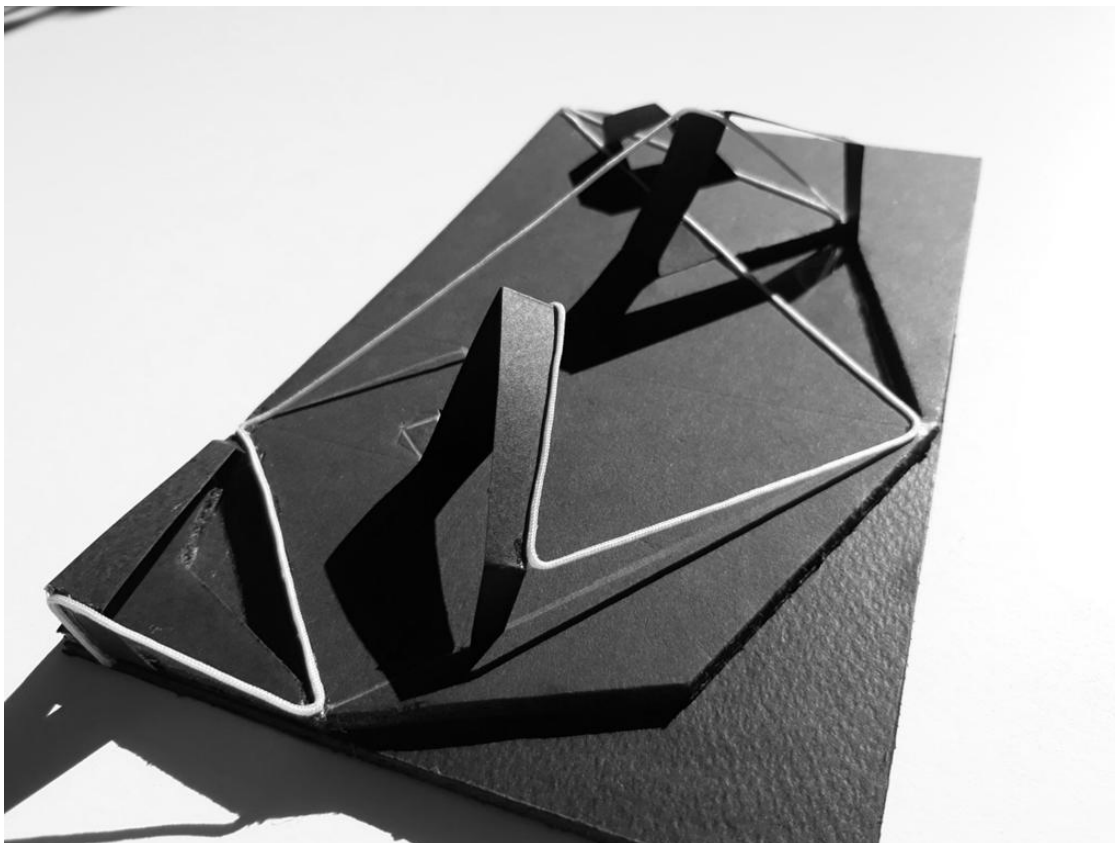
4.3 Αριστερά η σπείρα Fibonacci και αριστερά η τεθλασμένη εκδοχή της (απόδοση από σχεδιαστικό πρόγραμμα). Διαθέσιμο στη διεύθυνση

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A7%CF%81%CF%85%CF%83%CE%AE_%CF%84%CE%BF%CE%BC%CE%AE#/media/%CE%91%CF%81%CF%87%CE%B5%CE%AF%CE%BF:Fibonacci_spiral_34.svg

(Ανάκτηση 08/07/21)

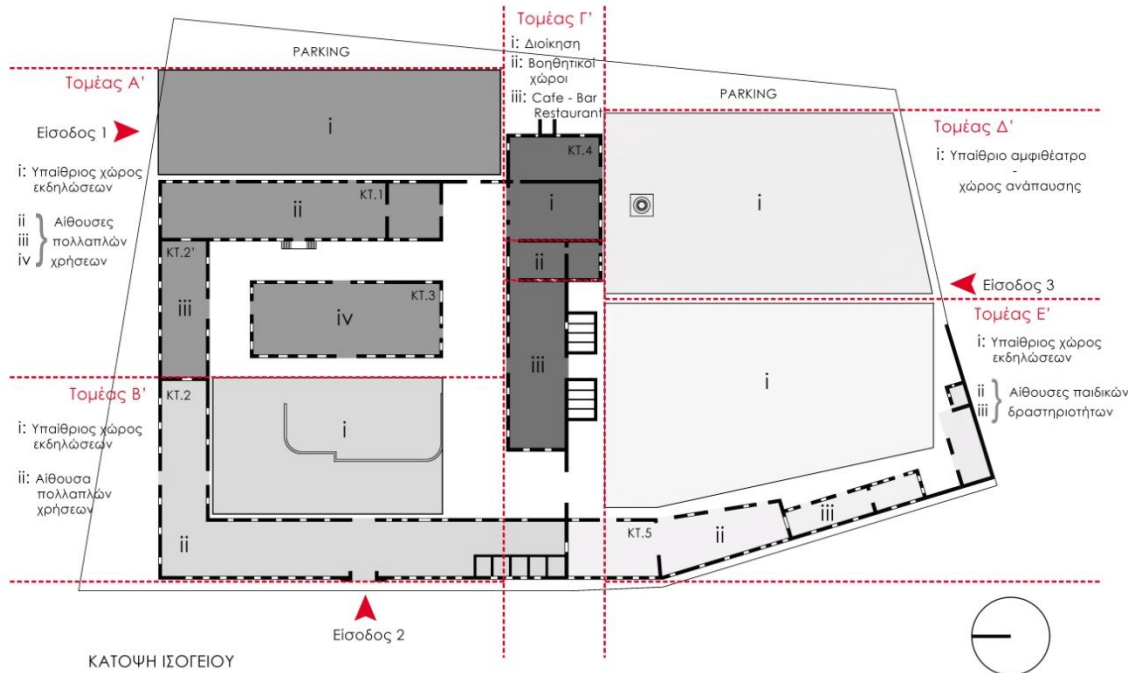
4.4 Η ένταξη της σπείρας Fibonacci στο κτιριακό συγκρότημα του Β. Γεωργιάδη και η οργάνωσή του σε τομείς.

4.5 Μακέτα ιδέας που φανερώνει την πηγή έμπνευσης για το σχεδιασμό.

Απαραίτητη διαδικασία διαμόρφωσης ενός χώρου είναι πάντα η δημιουργία ενός οργανογράμματος, στο οποίο θα δηλώνονται οι χρήσεις των επιμέρους τμημάτων, με στόχο τη μελέτη της καλύτερης δυνατής επικοινωνίας μεταξύ τους. Όπως φαίνεται και στην παρακάτω αποτύπωση, ο χώρος διαθέτει τρεις εισόδους, μία από κάθε μεριά του κτιρίου για εύκολη πρόσβαση των χρηστών ενώ στην ανατολική όψη, το κέντρο διαθέτει θέσεις parking. Στο εσωτερικό του συγκροτήματος το κεντρικό κτίριο συνεχίζει να αποτελεί πυρήνα του χώρου και χρησιμοποιείται για μόνιμες δραστηριότητες, αφού έχει κριθεί ως διατηρητέο. Εκεί στεγάζονται τα γραφεία της διοίκησης του κέντρου, και ένα Café – Bar – Restaurant με επαγγελματική κουζίνα και υπαίθριο bar, ενώ ανάμεσά τους παρεμβάλλονται ένας αποθηκευτικός κι ένας βοηθητικός χώρος για τις εκδηλώσεις. Η προνομιακή αυτή θέση του κτιρίου καθιστά τις παραπάνω λειτουργίες προσβάσιμες, από και προς τις δύο μεριές του χώρου ταυτόχρονα. Περιφερειακά εκτείνονται επιμέρους δομημένοι χώροι, οι οποίοι μπορούν να φιλοξενήσουν διάφορες δραστηριότητες ποικίλου χαρακτήρα, όπως πολυμορφικές εκθέσεις και bazaars, workshops, ομιλίες αλλά και δεξιώσεις, ενώ οι εκδηλώσεις αυτές μπορούν να επεκταθούν και προς τους ανοιχτούς χώρους. Στο δεύτερο μισό του συγκροτήματος, διαμορφώνεται ένα υπαίθριο αμφιθέατρο προς αξιοποίησή του για θεατρικές ή μουσικές παραστάσεις, προβολές ταινιών, αλλά και ως απλός χώρος ανάπαυσης των χρηστών. Τέλος, το κέντρο διαθέτει και τμήμα παιδικών δραστηριοτήτων, τόσο με υπαίθριους όσο και κλειστούς χώρους προς εξυπηρέτηση κάθε

δράσης. Πρόκειται στην ουσία για έναν χώρο διαμοιρασμένο σε δύο άξονες, αυτόν του πυρήνα με τις μόνιμες εγκαταστάσεις, γύρω από τις οποίες υπάρχει μία διαρκής κίνηση και εξέλιξη μέσω των εφήμερων εκδηλώσεων και των παροδικών λειτουργιών, ώστε ο χώρος να αλλάζει διαρκώς φυσιογνωμία και να μη χρειαστεί να αδρανοποιηθεί πλήρως ποτέ ξανά.

4.6 Οργανόγραμμα χρήσεων ανά τομείς.

Λόγω της αμφιθεατρικής δομής του συγκροτήματος, ο χώρος έπρεπε να μοιραστεί σε επιμέρους τμήματα, κατά προτίμηση σε ομόυψα επίπεδα που θα επικοινωνούν με αυτά των δομημένων χώρων. Η πρόσβασή τους από το κοινό θα έπρεπε να γίνει όσο το δυνατόν πιο εύκολη και ομαλή από τον ένα χώρο στον άλλο, κάτι που οδήγησε στη δημιουργία διαδρόμων με τη μορφή ράμπας για την ομαλή κίνηση ανάμεσα σε διάφορα επίπεδα. Με αυτόν τον τρόπο όλοι οι χώροι είναι προσβάσιμοι από άτομα με κινητικές ανάγκες, αλλά ταυτόχρονα δίνεται και η δυνατότητα στο κοινό να μπορεί να μεταβεί ομαλά σε οποιονδήποτε χώρο επιθυμεί, χωρίς να διακόπτεται η προσοχή του από την χρήση σκάλας.

4.7 Αεροφωτογραφία διαμόρφωσης.

Στα πλαίσια αυτής της συνεχούς και μη διακοπτόμενης κίνησης, διαμορφώνονται ανεξάρτητες από το φέροντα οργανισμό κατασκευές (πατάρια), οι οποίες δημιουργούν ένα δεύτερο επίπεδο κίνησης στο χώρο. Με σπειροειδή πάντα ροή, διαπερνούν τους τοίχους των κτιρίων, εισάγοντας το χρήστη σε μία αέναη και εμβόλιμη κίνηση, πάνω από το επίπεδο που είναι συνηθισμένος να βλέπει. Έτσι έχει τη δυνατότητα να μεταβεί σε σημεία που δε θα μπορούσε να βρεθεί υπό άλλες συνθήκες και να απολαύσει τη θέα όλου του χώρου αλλά και της θάλασσας που οι πέτρινοι τοίχοι του στερούσαν όταν βρισκόταν προσκολλημένος στο έδαφος. Τέλος τις κατασκευές συμπληρώνουν ελαφρά στέγαστρα σε μορφή folding, που δημιουργούν μία κίνηση και ζωντάνια πάνω από την επίπεδη στάθμη των κτιρίων. Τοποθετημένα τμηματικά σε μέρη των πτερύγων για την προστασία από τον ήλιο αλλά και από διάφορα καιρικά φαινόμενα, μπορούν να επεκταθούν προς όποια κατεύθυνση εάν αυτό απαιτείται, ή και να προσαρτηθούν σε αυτές άλλες φορητές εγκαταστάσεις (ηχητικές, φωτιστικές κ.λπ.) ανάλογα με τις χρήσεις που φιλοξενούν τα εκάστοτε κτίρια. Να σημειωθεί πως όλες οι κατασκευές, φέρουν το δικό τους βάρος, και δεν επιβαρύνουν σε κανένα βαθμό το φέροντα οργανισμό των κτιρίων, γνωρίζοντας τη βεβαρημένη δομικά κατάστασή τους.

4.8 Άποψη του χώρου και η θέα προς τη θάλασσα από το νέο επίπεδο διαμόρφωσης (ΚΤ.1 προς ΚΤ.3, παροδική λειτουργία workshop).

Σε όλη την έκταση του χώρου κυριαρχεί το φυσικό στοιχείο της πέτρας, με μία μικρή εξαίρεση στην υφή του φουγάρου. Οι νέες σχεδιαστικές παρεμβάσεις όφειλαν να ξεχωρίζουν ως το νέο στοιχείο που εντάσσεται στο παλιό, με την ιδιότητα όμως να μην αποσπούν την προσοχή από τον υπόλοιπο χώρο. Για το λόγο αυτό, ενώ διατηρούνται οι φυσικές υφές, γίνεται χρήση βιομηχανικά παραγόμενων - επεξεργασμένων υλικών, μία αναφορά στο στοιχείο της βιομηχανικής μεταποίησης που γνώρισε κάποτε ο χώρος. Η πέτρα και η φύτευση έρχονται σε αντίθεση, αλλά ταυτόχρονα και σε πλήρη εναρμονισμό με τα νέα μεταλλικά στοιχεία COR-TEN τα οποία συνθέτουν τόσο νέα επίπεδα, όσο και πλαίσια ανοιγμάτων, δημιουργώντας ένα ενδιαφέρον παιχνίδισμα μεταξύ κενού και γεμάτου στις λίθινες αυτές όψεις. Να σημειωθεί πως τα πλαίσια αυτά κατέχουν και στηρικτικό ρόλο στα παλιά ανοίγματα των τοίχων, ενώ το υλικό τους είναι ανθεκτικό σε διάφορα καιρικά φαινόμενα αλλά και την υγρασία της περιοχής που προέρχεται από τη θάλασσα, καθιστώντας το κόστος διατήρησής των κατασκευών από COR-TEN πολύ χαμηλό. Ταυτόχρονα η υφή τους έρχεται να συμπληρώσει τη διαβρωμένη εικόνα του κτιρίου, κάνοντας τα δύο υλικά να συνδυάζονται απόλυτα μεταξύ τους. Σε όλη την έκταση του χώρου, τόσο σε εσωτερικούς όσο και εξωτερικούς χώρους, έχει χρησιμοποιηθεί δάπεδο σκυροδέματος, ή αλλιώς βιομηχανικό δάπεδο. Η υφή αυτή έρχεται να αποκαταστήσει το χαρακτήρα του κτιρίου, δημιουργώντας έναν ήπιο μανδύα που διακόπτεται με έντονες αντιθέσεις από τις διαδρομές COR-TEN στο χώρο.

4.9 Η είσοδος από τη βόρεια όψη. Λεπτομέρειες COR-TEN στο δάπεδο, στα ανοίγματα αλλά και σε ολόκληρες κατασκευές (Είσοδος 1 προς ΚΤ.1, παροδική έκθεση φωτογραφίας)

Τη συμπαγή αυτή εικόνα, έρχονται αντιθετικά να συμπληρώσουν υλικά με διαφάνεια, προσφέροντας μία οπτικά αόρατη οριοθέτηση και προστασία για χρηστικούς λόγους. Για τα στέγαστρα χρησιμοποιήθηκαν πολυκαρβονικά κυψελωτά φύλλα προσαρτημένα σε μεταλλικό σκελετό τα οποία διακόπτουν την ηλιακή θάμβωση χωρίς όμως να αποκρύπτουν τη θέα του ουρανού. Με αυτόν τον τρόπο ο χρήστης εξακολουθεί να βιώνει το χώρο ως μη στεγασμένο, την ίδια στιγμή που η οπτικά διάτρητη κατασκευή τον προστατεύει. Την ίδια αίσθηση θα έπρεπε να έχει καθώς βρίσκεται και στον στεγασμένο χώρο του καφέ, της διοίκησης και του παιδικού τμήματος, καθώς τα κατεδαφισμένα τμήματα του κτιρίου διατηρήθηκαν. Όλο το κτίσμα διαθέτει οροφή που είναι κατασκευασμένη από γυαλί ηλιακού ελέγχου (solar control) σε μεταλλικό σκελετό, το οποίο σε αντίθεση με τα πολυκαρβονικά φύλλα, προσδίδει την απόλυτα καθαρή οπτική προς το φυσικό περιβάλλον, χωρίς όμως η ηλιακή ενέργεια να το διαπερνά. Με αυτό τον τρόπο, η παραμονή του χρήστη στο χώρο είναι ευχάριστη, με τον ίδιο να νιώθει πως βρίσκεται σε έναν οπτικά ανοιχτό χώρο, που του παρέχει την απαραίτητη προστασία. Τέλος χρήση γυαλιού έγινε και σε διάφορα διαχωριστικά εσωτερικού και εξωτερικού χώρου, αυτή τη φορά με την άθραυστη ιδιότητά τους, επιδιώκοντας τον επιτυχή διαχωρισμό των επιμέρους τμημάτων. Με αυτόν τον τρόπο δε δημιουργούνται συμπαγείς επιφάνειες που αποκόπτουν την όραση του θεατή και καταμερίζουν τη μεγάλη έκταση του χώρου, αλλά δίνουν μία αίσθηση συνέχειας στο χώρο.

4.10 Η χρήση γυαλιού ηλιακού ελέγχου στην οροφή της διοίκησης (ΚΤ.4).

4.11 Η χρήση γυαλιού ηλιακού ελέγχου στην οροφή του café (ΚΤ.4).

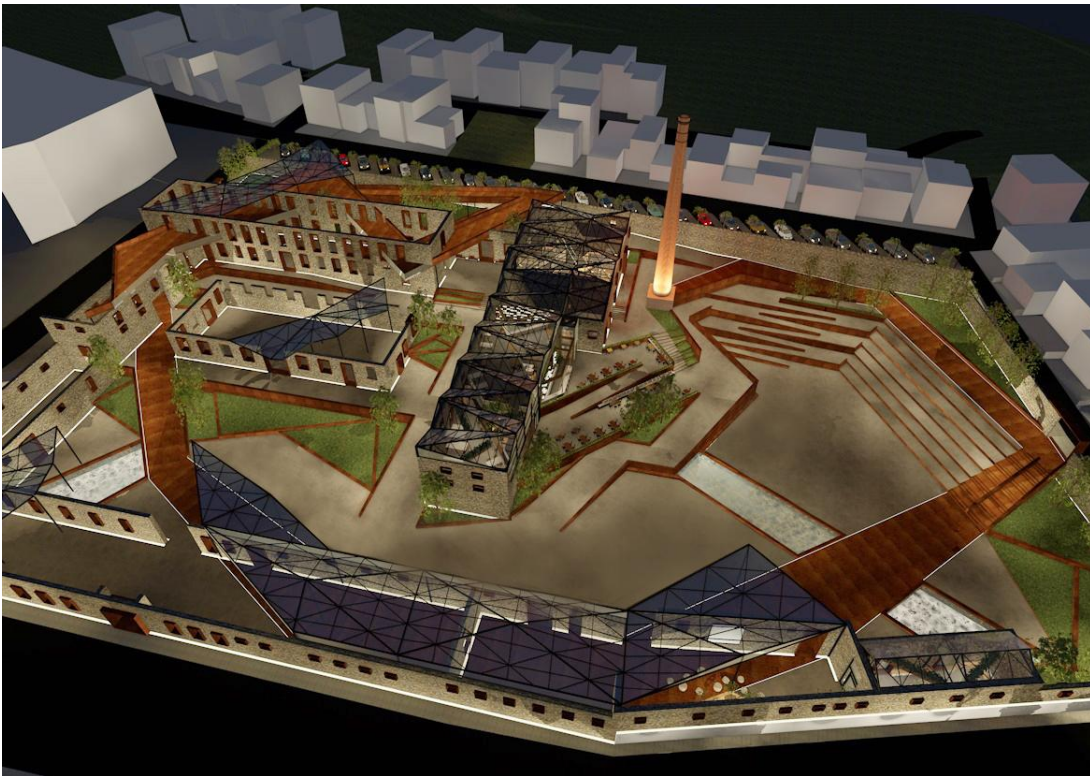
4.12 Η χρήση γυαλιού ηλιακού ελέγχου στο παιδικό τμήμα (ΚΤ.5).

Σε αυτό το κλίμα δόμησης του χώρου, σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση του πάρκου αυτού κατέχει και η φύτευση. Ο ανοιχτός αυτός χώρος που είναι τοποθετημένος στην πλαγιά ενός λόφου, δεν μπορεί να αποκοπεί από το φυσικό στοιχείο, τη στιγμή που η περιοχή τείνει όλο και περισσότερο στην ολική δόμησή της. Έτσι η διαμόρφωση χώρων πρασίνου στο εσωτερικό του με αρωματικά φυτά, βότανα και αειθαλή δέντρα (δημιουργίας σκιάς όλες τις εποχές), ενεργοποιούν τις αισθητηριακές πηγές του επισκέπτη (αφή, μνήμη, όσφρηση κ.λπ.) για την οπτική αντίληψη του χώρου. Το περιβάλλον ηρεμίας και ευεξίας συμπληρώνει το υδάτινο στοιχείο με την κατασκευή δύο καναλιών που διασχίζουν γραμμικά το χώρο, μία αναφορά στη χρήση του νερού της πηγής της Αρέθουσας στις βιομηχανίες της περιοχής, αλλά και ένας τρόπος αξιοποίησής της στο σήμερα.

4.13 Η χρήση φυσικών στοιχείων όπως φύτευση και νερό στο χώρο (εξωτερικός χώρος ΚΤ.4 προς ΚΤ.5)

Τέλος ιδιαίτερη προσοχή δόθηκε στη διαχείριση φωτισμού του κέντρου. Επιδιώκοντας τη διατήρηση της φυσιογνωμίας του χώρου, αποφεύχθηκε η τοποθέτηση εξωτερικών φωτεινών πηγών, και προτιμήθηκε η χρήση εντοιχισμένου γραμμικού φωτισμού LED όπου αυτό απαιτείται. Αρχικά τοποθετήθηκε τόσο εξωτερικά, όσο και εσωτερικά των κτιρίων στις βάσεις των τοίχων για την ομοιόμορφη φωταγώγησή τους, αλλά και οπτική άνεση στο εσωτερικό τους. Οι χώροι πρασίνου πλαισιώθηκαν από φωτιζόμενες επιφάνειες που χρησιμοποιούνται από τους χρήστες ως σημεία ανάπαυσης, φανερώνοντας στο σκοτάδι νέες φόρμες και επίπεδα, εμπλουτίζοντας και φωτίζοντας περισσότερο το χώρο. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει και η διακοσμητική χρήση ταινίας LED κατά μήκος της σπειροειδούς διαδρομής, οδηγώντας το χρήστη στη ροή αυτή μέσα από τους χώρους. Ταυτόχρονα είναι ορατή από ψηλότερα επίπεδα (κατοικίες της περιοχής κ.λπ.), καθιστώντας αντιληπτή την παρέμβαση του σχεδιασμού. Η απόχρωση του φωτισμού μπορεί να αλλάζει ανάλογα με τις δράσεις που φιλοξενούνται στο εσωτερικό του χώρου, αλλάζοντας τη έτσι τη φυσιογνωμία του κτιρίου. Ο ομοιόμορφος φωτισμός όλου το πάρκου εκτείνεται αμφιθεατρικά και καθιστά ορατές όλες τις επιφάνειες των κτιρίων από πολλά σημεία, που σε συνδυασμό με τον ειδικό φωτισμό του φουγάρου, καθιστούν το χώρο σήμα κατατεθέν της περιοχής.

4.14 Νυχτερινή άποψη του κέντρου “ARETHOUSA Culture & Events Center”.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Μέσα από αυτή τη μελέτη διαπιστώνεται πως η πόλη της Χαλκίδας βρίθει βιομηχανικών εγκαταστάσεων που παραμένουν αναξιοποίητοι για πολλά χρόνια έως και σήμερα. Η βιομηχανική κληρονομιά είναι ένας θησαυρός ανεκμετάλλευτος στα χέρια του ανθρώπου που εξακολουθεί να έχει ενέργεια στα ίχνη που τη συνθέτουν. Οι χώροι αυτοί κατασκευάστηκαν με σκοπό την αέναη λειτουργία τους στο πέρασμα των χρόνων, κάτι το οποίο δεν αξιοποιείται στην εποχή του σήμερα. Οι παλιές βιομηχανικές εγκαταστάσεις αποτελούν μεγάλο αστικό κενό στον ιστό της πόλης, στερώντας έτσι από το κοινό τη δυνατότητα να έρθουν σε επαφή με την ιστορία της πόλης τους.

Το Σαπωνοποιείο Β. Γεωργιάδη ανήκει στην κατηγορία του ανεκμετάλλευτου βιομηχανικού πλούτου της χώρας. Σε μία προνομιακή τοποθεσία από το παρελθόν, θα μπορούσε να γνωρίσει και πάλι την ανάπτυξη και τη ζωντάνια που κάποτε το χαρακτήριζαν. Άμεσα προσβάσιμο από όλα τα σημεία της Εύβοιας αλλά και της χώρας, δίνει τη δυνατότητα στο κοινό να παρευρεθεί και να συνδιαλέγει μαζί του μέσα από νέες χρήσεις που θα του προσδοθούν.

Το παρελθόν είναι ένα στοιχείο από το οποίο δεν πρέπει να αποκόπτεται ο άνθρωπος. Με βάση αυτό, έτσι κι εδώ, η ιστορία ενός χώρου μπορεί να αντλήσει πληθώρα στοιχείων για την εκ νέου εκμετάλλευσή του. Η έννοια της μνήμης σε αυτό το project συνέβαλε τόσο στην απόδοση νέων χρήσεων του χώρου, όσο και στη μορφολογική αποτύπωσή του. Διατηρώντας το ερειπιώδες στοιχείο που το χαρακτηρίζει και μέσα από το νέο σχεδιασμό του, δημιουργείται ένα περιβάλλον προσβάσιμο από το κοινό, στους χώρους του οποίου εκτυλίσσονται πολιτιστικές δραστηριότητες που αλλάζουν μονίμως τη φυσιογνωμία του. Οι εφήμερες κατασκευές που τις εξυπηρετούν δεν αφήνουν το αποτύπωμά τους στο χώρο με αποτέλεσμα την επιτυχή διατήρηση της ταυτότητάς του. Αυτός ο χώρος “δοχείο” που βιώνεται πολλαπλώς μέσα από τις δυναμικές εκφάνσεις του, εισάγει το χρήστη σε μία πολυδιάστατη και πολυμορφική εμπειρία μέσω της οποίας αλληλεπιδρά με το χώρο στον οποίο βρίσκεται, ενεργοποιώντας έτσι τις αισθήσεις του. Ο χώρος αυτός αναγεννιέται μέσα από τις στάχτες του και η περιοχή αναβαθμίζεται έχοντας και πάλι τη ζωντάνια και την εξέλιξη που κάποτε τη χαρακτήριζε. Είναι πολύ σημαντικό επομένως, σε τέτοιες περιπτώσεις να υπάρχει σεβασμός απέναντι στην ιστορία και την ταυτότητα του χώρου, γιατί το μόνο το οποίο μπορεί να εξασφαλίσει το παρόν και να επιφέρει το μέλλον, είναι το παρελθόν με λίγες δόσεις σύγχρονων παρεμβάσεων.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ακολουθεί επιπρόσθετο οπτικό υλικό από τη διαμόρφωση του χώρου. Οι φωτογραφίες αφορούν τους χώρους σταθερών, αλλά και πολλαπλών χρήσεων με εφήμερες δράσεις και κατασκευές στο εσωτερικό τους. Στη συνέχεια παραθέτονται τα σχέδια του χώρου σε κλίμακα 1:200.

Π.1. Ο χώρος του café (ΚΤ.4).

Π.2. Ο χώρος ΚΤ.1 με τη φιλοξενία έκθεσης αρχιτεκτονικών μελετών για την αποκατάσταση της βιομηχανικής κληρονομιάς της Χαλκίδας.

Π.3 Ο χώρος ΚΤ.3 με τη φιλοξενία workshop χειροτεχνίας από το Εργαστήρι Τέχνης.

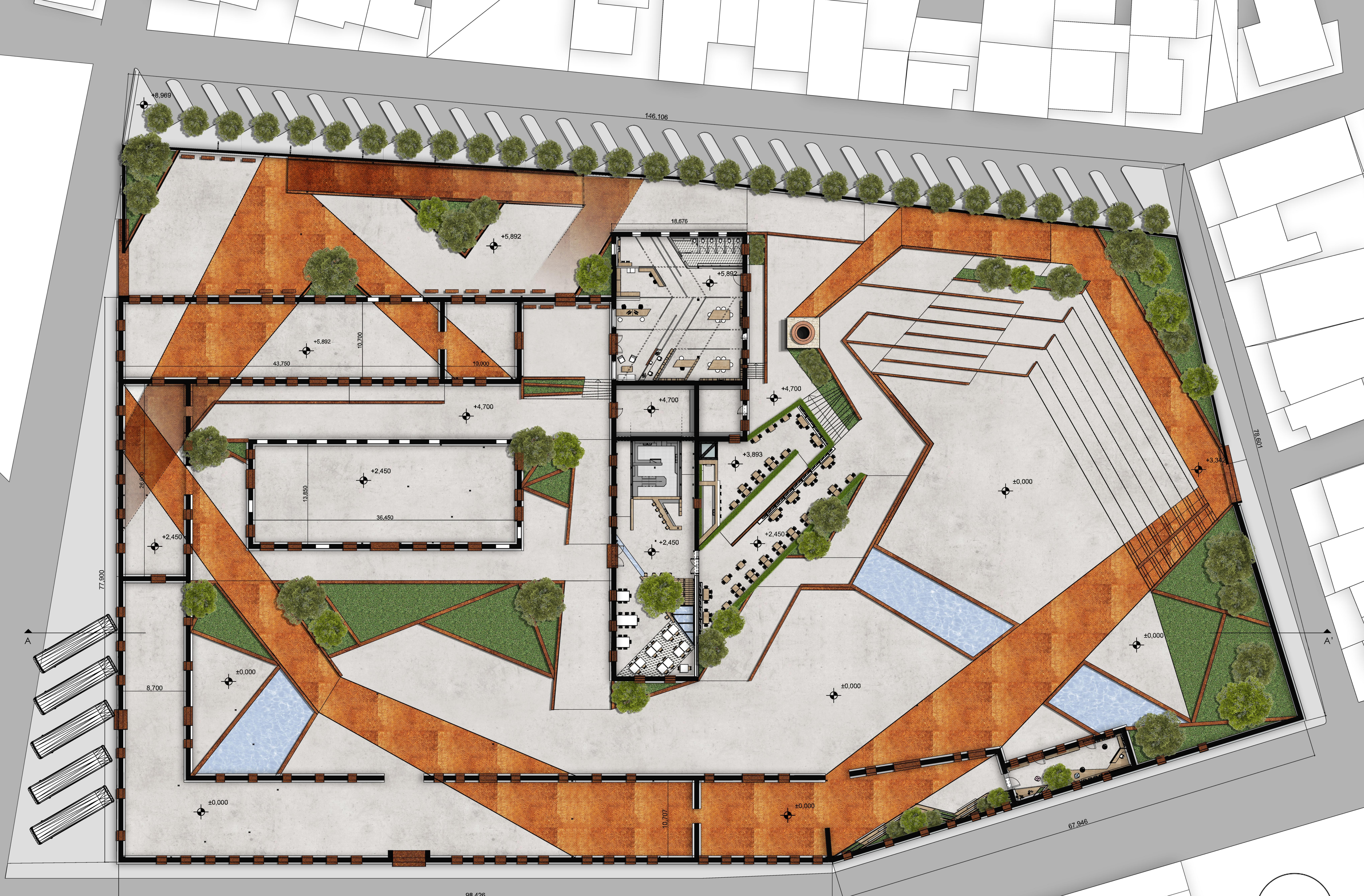
Π.4 Ο χώρος ΚΤ.1 με τη φιλοξενία fashion show ιδιωτικής σχολής σχεδίου μόδας στη Χαλκίδα.

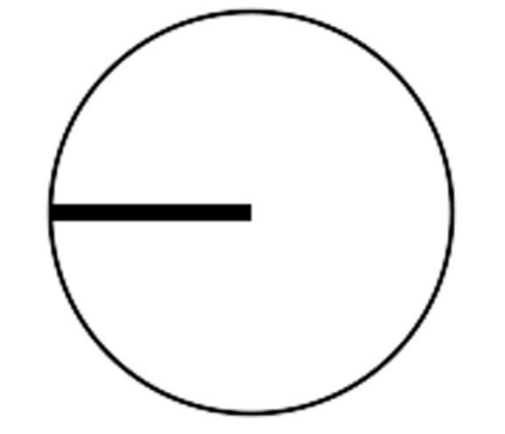
Π.5 Ο υπαίθριος χώρος μεταξύ ΚΤ.3 και ΚΤ.2 με τη φιλοξενία δεξίωσης.

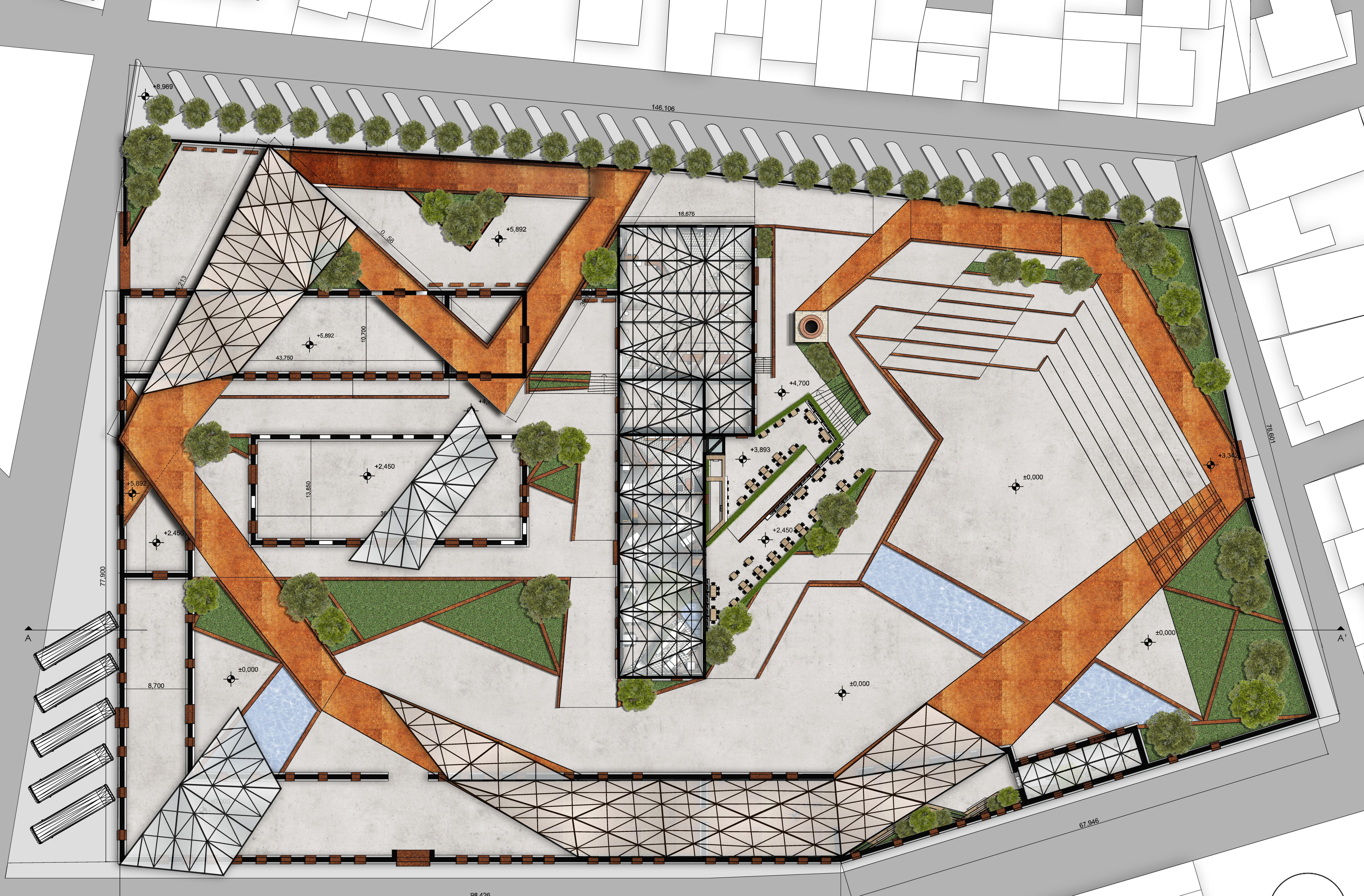

Π.6 Ο χώρος του υπαίθριου αμφιθεάτρου ως θερινό σινεμά με αφιέρωμα στις προσωπικότητες της Χαλκίδας στον ελληνικό κινηματογράφο.

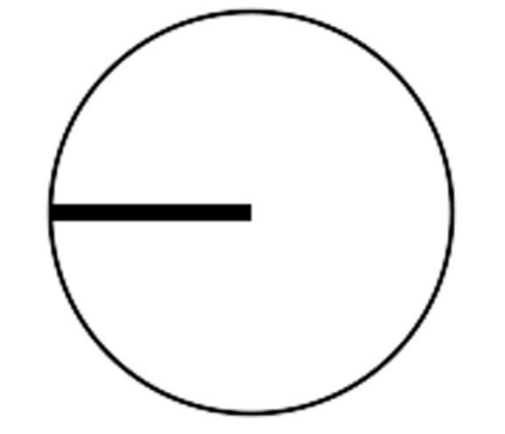

ΚΑΤΟΨΗ Β' ΕΠΙΠΕΔΟΥ
ΚΛ. 1:200

ΑΝΟΨΗ ΚΤΙΡΙΩΝ
ΚΛ. 1:200

ΔΥΤΙΚΗ ΟΨΗ
ΚΛ. 1:200

+ 37,671

+ 14,302

+ 10,200

+ 8,868

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΟΨΗ
ΚΛ. 1:200

+ 37,671

+ 16,722
+ 15,100

+ 10,846
+ 8,868

ΒΟΡΕΙΑ ΟΨΗ
ΚΛ. 1:200

+ 37,671

14,302

+12,300

+ 7,300

0,000

ΝΟΤΙΑ ΟΨΗ
ΚΛ. 1:200

+ 37,671

+16,722

+15,100

+10,917

+ 7,700

+ 5,150

+ 2,918

0,000

TOMH A-A'
ΚΛ. 1:200

ΑΝΑΦΟΡΕΣ

- ¹ Βούτση Β., (2014), "Η ανάπτυξη της βιομηχανίας-βιοτεχνίας στη Χαλκίδα", 1^ο Δημοτικό Σχολείο Χαλκίδας, Εύβοια. Διαθέσιμο στη διεύθυνση <https://boutsivivi.wixsite.com/vivi/---c1h4?fbclid=IwAR1LaKI8duvgMVJC9AT8QiSlaaj1FLEvonEqEonS95fsyw3iddDtqPw5Lik> (Ανάκτηση 16/02/21)
- ² Βούτση Β., (2014), "Αρέθουσα", 1^ο Δημοτικό Σχολείο Χαλκίδας, Εύβοια. Διαθέσιμο στη διεύθυνση <https://boutsivivi.wixsite.com/vivi/untitled-ch31> (Ανάκτηση 16/02/21)
- ³ Eniportal.gr, (2010), Προστασία των εναπομεινάντων βιομηχανικών κτιρίων της Χαλκίδας. Διαθέσιμο στη διεύθυνση https://eniportal.gr/prostasia-ton-enapomeinanton-biomichanikon-ktirion-tis-chalkidas/?fbclid=IwAR1eCWTVPWJ81mJ3eJaAWNzGUNjdfyutIB9fzcVY2-zD_KBuJa2TasG2rRo (Ανάκτηση 18/02/21)
- ^{4,5} Σακούτσιου Μ., Μουσλού Α., (2016), Συγκρότημα εργοστασίων Γεωργιάδη: Αποκατάσταση και Επανάχρηση ως Ανώτατο Τεχνολογικό Ίδρυμα. Αρχιτεκτονική Σχολή Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης. Θράκη. Διαθέσιμο στη διεύθυνση <https://www.greekarchitects.gr/gr/%CF%83%CF%85%CE%BC%CE%BC%CE%B5%CF%84%CE%BF%CF%87%CE%B5%CF%82-2015/14315-%CF%83%CF%85%CE%B3%CE%BA%CF%81%CF%8C%CF%84%CE%B7%CE%BC%CE%B1-%CE%B5%CF%81%CE%B3%CE%BF%CF%83%CF%84%CE%B1%CF%83%CE%AF%CF%89%CE%BD-%CE%B3%CE%B5%CF%89%CF%81%CE%B3%CE%B9%CE%AC%CE%B4%CE%B7-id10737> (Ανάκτηση 08/02/2021)
- ⁶ Non finito: τεχνική που αφήνει το έργο ημιτελές. Χρησιμοποιήθηκε κυρίως στη γλυπτική από τον Donatello και τον Michelangelo στην Αναγέννηση, κατά την οποία οι γλυπτικές φιγούρες δεν ήταν ξεκάθαρα δοσμένες και έμοιαζαν σαν να αναδύονται από το υλικό κατασκευής τους. Με αυτόν τον τρόπο ενεργοποιούταν η φαντασία του θεατή ολοκληρώνει το έργο στο μυαλό του.
- ⁷ Vandoros Alex, (2018), Η σπείρα Fibonacci και η μαγεία της φύσης. Διαθέσιμο στη διεύθυνση <https://www.linkedin.com/pulse/h-%CF%83%CF%80%CE%B5%CE%AF%CF%81%CE%B1-fibonacci-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%B7-%CE%BC%CE%B1%CE%B3%CE%B5%CE%AF%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CF%86%CF%8D%CF%83%CE%B7%CF%82-alex-vandoros> (Ανάκτηση 21/2/21)

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ

- 1.1 Αριστερά, η Δημοτική Πινακοθήκη “Δημήτρης Μυταράς” της Χαλκίδας, πρώην αλευρόμυλοι “Δήμητρα” και ΑΣΑΧ, και δεξιά τα γραφεία της ΟΛΝΕ στο πρώην οινοποιείο “Βότρυς”, (2018), Χαλκίδα, Εύβοια. ©Off Magazine. (σελ. 5)
Διαθέσιμο στη διεύθυνση <https://offmagazine.gr/emvlimatika-ktiria-pou-afisan-epochi-sti-chalkida/?fbclid=IwAR37PqPi2ModfiAPsqZmHqN2cxCdkfOmE8oqxJZyloZ3SKIoVcAWjbWgQjE> (Ανάκτηση 16/02/21)
- 1.2 Το Μουσείο της Αρέθουσας, πρώην ποτοποιείο και παγοποιείο Αφών Ζάχου,(2016), Χαλκίδα, Εύβοια.©Βάγιας Κάτσος. (σελ. 5)

Διαθέσιμο στη διεύθυνση <https://www.square.gr/fotografiki-ksenagisi-sto-mousio-ths-arethousas/16790> (Ανάκτηση 20/02/21)
- 1.3 Αριστερά το εργοστάσιο “ΑΒΕΝΑ” στην παραλία της Χαλκίδας και δεξιά η νέα πολυκατοικία που χτίστηκε στη θέση του, (2015), Χαλκίδα, Εύβοια. ©Βάγιας Κάτσος. (σελ. 6)

Διαθέσιμο στη διεύθυνση <https://www.square.gr/h-istoria-tou-avena/6186> (Ανάκτηση 20/2/21)
- 1.4 Χάρτης της περιοχής του Αγίου Στεφάνου με τις θέσεις παλαιών βιομηχανικών εγκαταστάσεων, (σελ.6)
- 1.5 Το σαπωνοποιείο Β. Γεωργιάδη στην είσοδο της Χαλκίδας, ενώ στο αριστερά και κατά μήκος της ακτής φαίνονται το βυρσοδεψείο Αναστασίου και Χαρίτου, εργοστασίου Κόντη, (2020), Χαλκίδα, Εύβοια. ©Φωτογραφία: Αλέξανδρος Καντανολέων. (σελ. 7)
- 2.1 Το σαπωνοποιείο Β. Γεωργιάδη στην είσοδο της Χαλκίδας. Ακριβώς δίπλα παρατηρείται ο σταθμός λεωφορείων ΚΤΕΛ του νομού Ευβοίας, ενώ μετά τον κόμβο προς το κέντρο της Χαλκίδας στεγάζεται το Μουσείο της Αρέθουσας, (2020), Χαλκίδα, Εύβοια. ©Φωτογραφία: Αλέξανδρος Καντανολέων, (σελ. 8)
- 2.2 Τα ανοίγματα κατά μήκος των κτιριακών εγκαταστάσεων του εργοστασίου Β. Γεωργιάδη,(2020), Χαλκίδα, Εύβοια. ©Φωτογραφίες: Αλέξανδρος Καντανολέων, (σελ.10)
- 2.3 Η ερειπιώδης κατάσταση που χαρακτηρίζει τα κτίρια του εργοστασίου σήμερα, (2020), Χαλκίδα, Εύβοια. ©Φωτογραφία: Αλέξανδρος Καντανολέων, (σελ. 10)
- 3.1 Κατοψική εναέρια λήψη του συγκροτήματος Β. Γεωργιάδη. Στο κέντρο του οικοπέδου το κτίριο το οποίο κρίθηκε διατηρητέο μαζί με το φουγάρο, (2020), Χαλκίδα, Εύβοια. ©Φωτογραφία: Αλέξανδρος Καντανολέων, (σελ.12)
- 3.2 Ο κήπος του πολυχώρου “Φουγάρο” στον Ναύπλιο, (no date), (σελ. 13)
Διαθέσιμο στη διεύθυνση <https://www.fougaro.gr/el/%CF%87%CF%8E%CF%81%CE%BF%CF%82/%CE%BF%CE%B9-%CF%85%CF%80%CE%B1%CE%AF%CE%B8%CF%81%CE%B9%CE%BF%CE%B9-%CF%87%CF%8E%CF%81%CE%BF%CE%B9> (Ανάκτηση 10/11/20)
- 4.1 Το λογότυπο της επωνυμίας του πολυχώρου εκδηλώσεων “Αρέθουσα”, (σελ. 15)

- 4.2 Η σπειροειδής διάταξη των περύγων του εργοστασίου Β. Γεωργιάδη, πηγή έμπνευσης για τη σχεδιαστική προσέγγιση του χώρου, (σελ. 16)
- 4.3 Αριστερά η σπείρα Fibonacci και αριστερά η τεθλασμένη εκδοχή της (απόδοση από σχεδιαστικό πρόγραμμα), (σελ. 17)
Διαθέσιμο στη διεύθυνση
https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A7%CF%81%CF%85%CF%83%CE%AE_%CF%84%CE%BF%CE%BC%CE%AE#/media/%CE%91%CF%81%CF%87%CE%B5%CE%AF%CE%BF:Fibonacci_spiral_34.svg
(Ανάκτηση 08/07/21)
- 4.4 Η ένταξη της σπείρας Fibonacci στο κτιριακό συγκρότημα του Β. Γεωργιάδη και η οργάνωσή του σε τομείς, (σελ. 17)
- 4.5 Μακέτα ιδέας που φανερώνει την πηγή έμπνευσης για το σχεδιασμό, (σελ. 18)
- 4.6 Οργανόγραμμα χρήσεων ανά τομείς, (σελ. 19)
- 4.7 Αεροφωτογραφία διαμόρφωσης, (σελ. 20)
- 4.8 Άποψη του χώρου και η θέα προς τη θάλασσα από το νέο επίπεδο διαμόρφωσης (ΚΤ.1 προς ΚΤ.3, παροδική λειτουργία workshop), (σελ. 21)
- 4.9 Η είσοδος από τη βόρεια όψη. Λεπτομέρειες COR-TEN στο δάπεδο, στα ανοίγματα αλλά και σε ολόκληρες κατασκευές (Είσοδος 1 προς ΚΤ.1, παροδική έκθεση φωτογραφίας), (σελ. 22)
- 4.10 Η χρήση γυαλιού ηλιακού ελέγχου στην οροφή της διοίκησης (ΚΤ.4), (σελ. 23)
- 4.11 Η χρήση γυαλιού ηλιακού ελέγχου στην οροφή του café (ΚΤ.4), (σελ. 23)
- 4.12 Η χρήση γυαλιού ηλιακού ελέγχου στο παιδικό τμήμα (ΚΤ.5), (σελ. 24)
- 4.13 Η χρήση φυσικών στοιχείων όπως φύτευση και νερό στο χώρο (εξωτερικός χώρος ΚΤ.4 προς ΚΤ.5), (σελ. 24)
- 4.14 Νυχτερινή άποψη του κέντρου “ARETHOUSA Culture & Events Center”, (σελ. 25)
- Π.1. Ο χώρος του café (ΚΤ.4), (σελ. 27)
- Π.2. Ο χώρος ΚΤ.1 με τη φιλοξενία έκθεσης αρχιτεκτονικών μελετών για την αποκατάσταση της βιομηχανικής κληρονομιάς της Χαλκίδας, (σελ. 28)
- Π.3 Ο χώρος ΚΤ.3 με τη φιλοξενία workshop χειροτεχνίας από το Εργαστήρι Τέχνης, (σελ. 28)
- Π.4 Ο χώρος ΚΤ.1 με τη φιλοξενία fashion show ιδιωτικής σχολής σχεδίου μόδας στη Χαλκίδα, (σελ. 29)
- Π.5 Ο υπαίθριος χώρος μεταξύ ΚΤ.3 και ΚΤ.2 με τη φιλοξενία δεξίωσης, (σελ. 29)
- Π.6 Ο χώρος του υπαίθριου αμφιθεάτρου ως θερινό σινεμά με αφιέρωμα στις προσωπικότητες της Χαλκίδας στον ελληνικό κινηματογράφο, (σελ. 30)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΕΝΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ

Αγγέλου Δ., Νησιωτάκη Μ., (2016), *ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΕΠΑΝΑΧΡΗΣΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΚΟΝΤΗ ΣΤΟΝ ΑΓΙΟ ΣΤΕΦΑΝΟ – ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΠΕΡΙΟΧΗΣ*. ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ. ΣΧΟΛΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ. ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΤΕ.

Διαθέσιμο στη διεύθυνση

<http://repository.library.teiwest.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/4981/%CE%91%CE%A0%CE%9F%CE%9A%CE%91%CE%A4%CE%91%CE%A3%CE%A4%CE%91%CE%A3%CE%97%20%CE%95%CE%A0%CE%91%CE%9D%CE%91%CE%A7%CE%A1%CE%97%CE%A3%CE%97%20%CE%92%CE%99%CE%9F%CE%9C%CE%97%CE%A7%CE%91%CE%9D%CE%99%CE%91%CE%A3%20%CE%9A%CE%9F%CE%9D%CE%A4%CE%97%20%CE%91%CE%9D%CE%91%CE%A0%CE%9B%CE%91%CE%A3%CE%97%20%CE%A0%CE%95%CE%A1%CE%99%CE%9F%CE%A7%CE%97%CE%A3..pdf?sequence=1&isAllowed=y> (Ανάκτηση 16/02/2021)

Βούτση Β., (2014), *"Αρέθουσα"*, 1^ο Δημοτικό Σχολείο Χαλκίδας, Εύβοια. Διαθέσιμο στη διεύθυνση <https://boutsivivi.wixsite.com/vivi/untitled-ch31> (Ανάκτηση 16/02/21)

Βούτση Β., (2014), *"Τα κτήρια διηγούνται...Η ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ – ΒΙΟΤΕΧΝΙΑ ΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΑΣ ΣΤΙΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ 20^{ου} αι."*. 1^ο Δημοτικό Σχολείο Χαλκίδας. Εύβοια, Χαλκίδα. Διαθέσιμο στη διεύθυνση <https://boutsivivi.wixsite.com/vivi/----c1h4?fbclid=IwAR1LaKI8duvgMVJC9AT8QjSlaaj1FLEvonEqEonS95fsyw3iddDtqPw5Lik> (Ανάκτηση 08/02/2021)

Κάραλης Ι., (2009), « *ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ ΤΩΝ ΚΤΙΡΙΑΚΩΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΤΟΥ Α.Σ.Α.Χ ΣΤΗΝ ΧΑΛΚΙΔΑ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΙ ΕΠΕΜΒΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΤΟΥ ΣΕ ΕΚΘΕΣΙΑΚΟ ΚΕΝΤΡΟ – ΜΟΥΣΕΙΟ ΤΕΧΝΗΣ*». Τ.Ε.Ι ΠΕΙΡΑΙΑ – ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΔΟΜΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ. ΠΕΙΡΑΙΑΣ. Διαθέσιμο στη διεύθυνση file:///C:/Users/user/Desktop/pol_00458.pdf (Ανάκτηση 08/02/2021)

Σακούτσιου Μ., Μουσλού Α., (2016), *Συγκρότημα εργοστασίων Γεωργιάδη: Αποκατάσταση και Επανάχρηση ως Ανώτατο Τεχνολογικό Ίδρυμα*. Αρχιτεκτονική Σχολή Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης. Θράκη. Διαθέσιμο στη διεύθυνση

<https://www.greekarchitects.gr/gr/%CF%83%CF%85%CE%BC%CE%BC%CE%B5%CF%84%CE%BF%CF%87%CE%B5%CF%82-2015/14315-%CF%83%CF%85%CE%B3%CE%BA%CF%81%CF%8C%CF%84%CE%B7%CE%BC%CE%B1-%CE%B5%CF%81%CE%B3%CE%BF%CF%83%CF%84%CE%B1%CF%83%CE%AF%CF%89%CE%BD-%CE%B3%CE%B5%CF%89%CF%81%CE%B3%CE%B9%CE%AC%CE%B4%CE%B7-id10737>

(Ανάκτηση 08/02/2021)

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΟΜΙΛΙΩΝ

Βαγγελάκος Α., Παππά Κ., Πάνου Μ., Σαϊνίδου – Στουρνάρα Ε., (2010), *Η βιομηχανική αρχιτεκτονική κληρονομιά της Χαλκίδας*. ΤΕΕ. Περιφερειακό Τμήμα Εύβοιας. Εύβοια Διαθέσιμο στη διεύθυνση http://library.tee.gr/digital/hal/hal_m12.pdf (Ανάκτηση 08/02/2021)

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

Ενιαportal, (2010), *Προστασία εναπομείναντων βιομηχανικών κτιρίων της Χαλκίδας*. Διαθέσιμο στη διεύθυνση https://eviaportal.gr/prostasia-ton-enapomeinanton-biomichanikon-ktirion-tis-chalkidas/?fbclid=IwAR01uNT_zeE2fl9-4pFvl4O7KoLuCljAn1bM2BkuL4TkCgevilOGCDWMBgts (Ανάκτηση 17/02/2021)

Κούπριζα Λ., (2018), *Εμβληματικά κτήρια που άφησαν εποχή στη Χαλκίδα!* Διαθέσιμο στη διεύθυνση <https://offmagazine.gr/emvlimatika-ktiria-pou-afisan-epochi-sti-chalkida/?fbclid=IwAR0GoE-6hU3e6ITCvNGcXmZ4cPxjFs8tocJNc0qJg9iDeQySvLC4p6pvnvw> (Ανάκτηση 17/02/2021)

Μαυράκης Γ., (2014), *Πυρηνελαιουργείο – Σαπωνοποιείο Γεωργιάδη*. Διαθέσιμο στη διεύθυνση https://vida-omada.blogspot.com/2018/05/blog-post_23.html?fbclid=IwAR0TrmsscSff3MW3U3NHj6dllugQFRuLjF1vBQpXZWWz0cX9UVoIVeVb5bM (Ανάκτηση 08/02/2021)

Vandoros Alex, (2018), *Η σπείρα Fibonacci και η μαγεία της φύσης*. Διαθέσιμο στη διεύθυνση <https://www.linkedin.com/pulse/h-%CF%83%CF%80%CE%B5%CE%AF%CF%81%CE%B1-fibonacci-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%B7-%CE%BC%CE%B1%CE%B3%CE%B5%CE%AF%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CF%86%CF%8D%CF%83%CE%B7%CF%82-alex-vandoros> (Ανάκτηση 21/2/21)